

7478

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od kwietnia 1912 do kwietnia 1913.

Z funduszu na wydawnictwo podręczników przyrodniczych ukazało się obszerne dzieło Prof. St. Zaremby: „Arytmetyka teoretyczna“ (str. XX, 859), drukuje się zaś „Astronomia teoretyczna“ Prof. M. P. Rudzkiego. Pierwszy tom tej książki jest na ukończeniu, oba pojawią się najpóźniej z początkiem r. 1914.

Praca przygotowawcza do II tomu „Anatomii człowieka“ Prof. A. Bochenka postąpiła o tyle naprzód, że rozpoczęcia druku tego podręcznika spodziewać się należy w najbliższych tygodniach.

Komitet zarządzający funduszem Mikołaja Reya postanowił wydać „Zwierciadło“ w edycji popularnej, która się ukaże w dwóch tomach staraniem pp. Prof. Chrzanowskiego, Czubka i Łosia. Druk tomu pierwszego już jest ukończony, a drugiego znacznie się posunął.

Z funduszu wydawniczego im. Wiktora Oślowskiego (przeznaczonego na drukowanie prac osób, które korzystały z stypendyów tejże fundacji) ogłoszona została rozprawa p. Jana Łukasiewicza: „Die logischen Grundlagen der Warscheinlichkeitsrechnung“.

Komitet dla dziejów Polski porozbiorowych. Staraniem Komitetu dla dziejów Polski porozbiorowych znajduje się w druku następujące wydawnictwo:
„Instrukcye i depesze rezydentów francuskich z epoki księstwa warszawskiego“
w opracowaniu Dra Marcelego Handelsmana.

Postępują też naprzód przygotowania odnośnie do wydawnictwa:

- a) „Pomników prawa publicznego Rzeczypospolitej krakowskiej, 1815—1818“ pod kierunkiem Prof. Wacława Tokarza.
- b) „Z papierów Lubeckiego“ w opracowaniu Prof. Stanisława Smolki.
- c) „Protokołów i uchwał Komisji Rządzącej z r. 1807“ powierzonych Prof. Michałowi Rostworowskiemu.
- d) „Aktów dotyczących wypadków z r. 1861—1863 z szczególnem uwzględnieniem działalności margr. Wielopolskiego“, wydawca Prof. Szymon Askenazy.

Encyklopedia polska. W ciągu ubiegłego roku ukończono druk i puszczone w obieg księgarski Tom I i Tomu IV część 2-gą, obejmujące „Geografię fizyczną“ i „Antropologię“ oraz „Początki kultury słowiańskiej“. Zaraz po ukończeniu druku powyższych tomów rozpoczęto druk następnych, a mianowicie tomu II i III, obejmujących „Język polski“. Druk obu tych tomów jest już na ukończeniu. Równocześnie podjęto pracę nad przygotowaniem do druku dalszych tomów wydawnictwa, a mianowicie tych, które poświęcone są działowi „Historji politycznej“ i „Literaturze pięknej“. Jest

wszelka nadzieja, że druk tych działów rozpocznie się w najbliższym czasie.

Komisya dla wydawnictwa greckich Ojców Kościoła czwartego wieku w roku ubiegłym uzupełniała materyały rękopiśmienne do edycyi św. Grzegorza z Nazyanzu. W włoskich bibliotekach pracowali prof. Dr. Sinko, Dr. Sajdak i Hammer. Prolegomena, które mają wyjść pod specjalnym tytułem „Meletemata patristica“, już są w druku.

Wydział filologiczny w roku ubiegłym wydał dwa tomy Rozpraw (ogóln. zbioru tom 50 i 51) i rozpoczął druk tomu 52-go, na który złożono już arkuszy 12. Prócz tego w zakresie Wydziału filologicznego wydane zostały osobno dwie monografie, zostające w związku z jubileuszowem uczczeniem Piotra Skargi: Józef Tretiak: „Piotr Skarga w dziejach i literaturze Unii Brzeskiej“, Kraków 1912, 8°, str. 352, i Grabowski Tadeusz: „Piotr Skarga na tle dziejów katolickiej literatury religijnej w Polsce wieku XVI“, Kraków 1913, 8°, str. X i 646 (z funduszu biskupa Krasińskiego), a także następujące prace: Kazimierz Morawski: „Historya literatury rzymskiej za Rzeczypospolitej“. Część III. Proza i prozaicy w okresie Cycerońskim“, Kraków 1912, 8°, str. VIII i 243 (z funduszu Włodzimierza Spasowicza); Bieńkowski Petrus: „De speculis etruscis et cista in Museo Principum Czartoryski Cracoviae asservatis“, Cracoviae 1912, 4°, str. 39, 8 rycin i 9 tablic.

Z Komisji należących do Wydziału filologicznego wydane zostały w roku ubiegłym: „Sprawozdania Komisji do badania historyi sztuki w Polsce“ Tom VIII, zeszyt III i IV. W Krakowie 1912. — Pamiętniki „Jan-

czara czyli Kronika turecka Konstantego z Ostrowicy“ wydał Jan Łoś (Biblioteki pisarzy polskich Nr. 63). — „Bibliografia polska“ Estreichera, T. XXIV, Lit. P—Po.

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono w roku ubiegłym następujące prace:

Z zakresu językoznawstwa: Śmieszek Antoni: „O nowoodkrytych napisach elamickich“.

Z zakresu filologii klasycznej: Demiańczuk Jan: „Supplementum comicum. Comoediae graecae fragmenta post editiones Kockianam et Kaibelianam reperta vel indicata collegit, disposuit, adnotationibus et indice verborum instruxit...“; Przychocki Gustaw: „De Gregorii Nazianzeni epistulis quaestiones selectae“; Sinko Tadeusz: „Apuleiana“; Sajdak Jan: „Historia critica scholiastarum et commentatorum Gregorii Nazianzeni. Accedit appendix de Gregorii laudatorum et Pseudogregorianorum codicibus“.

Z zakresu archeologii: Hadaczek Karol: „Sprawozdanie z wykopalisk austriackiej ekspedycyi w Egipcie“; Bieńkowski Piotr: „Szczałek zaginionej kompozycyi malarskiej z epoki helenistycznej“; Tenże: „O pewnej grupie posągów cesarzów rzymskich“; Hadaczek K.: „Osada przemysłowa w Koszyłowcach z epoki eneolitu. Studya do historyi początków cywilizacyi w południowo-wschodniej Europie“.

Z zakresu historyi literatury i oświaty. Tretiak J.: „Piotr Skarga w dziejach Unii Brzeskiej“; Dynowska Marya: „Franciszek Loredano i polski tłumacz-anonim Dyanei“; Zdziechowski Maryan: „Pessimizm a chrześcijaństwo. Cz. IV“; Grabowski Tad.: „Piotr Skarga na sejmie 1606 r.“; Szyjkowski Maryan: „Ossyan w Pol-

sce na tle ewolucyi polskiego romantyzmu“; Tretiak J.: „Pieśni serbskie Bohdana Zaleskiego“; Chrzanowski Ign.: „Uwagi nad Vita et mores Gregorii Sanocei Kallimacha“; Günther Wład.: „Historia krytyki francuskiej w XVII w.: Chapelain i Boileau“; Grabowski T.: „Początki krytyki literackiej w Polsce“; Tenże: „Piotr Paweł Wergeryusz na tle literatury luterskiej w Polsce“; Szyjkowski Marian: „Stosunki Jana Jakóba Rousseau z Polską“; Tenże: „Myśl Russa w Polsce“.

Z zakresu historii muzyki: Jachimecki Zdzisław: „Renati Des-Cartes Musicae compendium“; Tenże: „Kollekcyja pieśni i psalmów polskich z XVI w. w Bibliotece Ordynacyi Zamojskiej“.

Z historii malarstwa: Antoniewicz J. Bołoz: „Freski Łukasza Signorellego w katedrze w Orvieto i ich geneza ideowa“.

Komisyja do badania historii sztuk w Polsce. W ubiegłym roku ukazały się częściowo redagowane jeszcze przez śp. Prof. Maryana Sokołowskiego ostatnie dwa zeszyty T. VIII „Sprawozdań“ Komisji, w których obok szeregu większych i mniejszych komunikatów zostały ogłoszone następujące obszerniejsze rozprawy:

Adolfa Szyszko-Bohusza: „Trzy nasze zamki: Czersk, Chęciny i Ogrodzieniec“ i „Kościoły w Tomaszowie i Mnichowie“, zabytki budownictwa drewnianego w epoce baroku; Dra Nikodema Pajzderskiego: „Zamek Tęczyński“; Adolfa Szyszko-Bohusza i Józefa Czekierskiego: „Kościoły gotyckie na Mazowszu: Łomża, Szczepankowo, Wąsosz, Wizna i Niedźwiadna“; Dra Stanisława Tomkowicza: „Dwór obronny szlachecki w Korzkwi“

i „Krakowski szkic ołtarza bamberskiego, rysunek prawdopodobnie Wita Stwosza“; Konstancyi Stępowskiej: „Polskie dywany wełniane“; Prof. Władysława Abrahama: „Pastorał z XV w. w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie“; Prof. Jana Bołoz-Antoniewicza: „Lisowczyk Rembrandta w Dzikowie i jego wzór“; Prof. Włodzimierza Kulczyckiego: „Kobierce wschodnie z w. XVIII w Muzeum stauropeigijnem we Lwowie“; Dra Juliana Pagaczewskiego: „Skarbiec klasztoru pp. Klarysek przy kościele św. Andrzeja w Krakowie“; ks. Wilhelma Rudnickiego: „Płaskorzeźba Aleksandra Algardi w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie“; Prof. Maryana Sokołowskiego: „Ornament sznurowy w katedrze romańskiej na Wawelu“; Konstancyi Stępowskiej: „Nowe przyczynki do stosunków Kulmbacha z Polską“; Dra Stanisława Turczyńskiego: „Nekrolog Prof. Maryana Sokołowskiego i bibliograficzny spis jego prac“.

Redakcja T. IX „Sprawozdań“ Komisji jest na ukończeniu tak, że pierwsze dwa zeszyty są już w znacznej części wydrukowane i ukażą się niebawem.

Referaty wygłoszone na posiedzeniach Komisji przyniosły następujący materiał:

Z działu architektury — praca Dyr. Zygmunta Hendla p. t.: „Zamek w Lesku i jego dzieje“, tudzież Dra Stefana Komornickiego rzecz o dworach w Jeżowie i Wieruszycach jako dalszy ustęp z większej pracy o dawnych dworach murowanych i warownych w Polsce.

Do historii rzeźby w Polsce odnosi się praca Prof. Jana Bołoz-Antoniewicza: „Orzeźbie figuralnej kaplicy Zygmuntońskiej na Wawelu“, która rzuciła wiele światła na działalność zatrudnionych w Polsce w pierwszej po-

łowie XVI w. włoskich rzeźbiarzy, zwłaszcza Padovana, oraz komunikat Dra Stanisława Turczyńskiego: „O sklepieniu włoskiej kaplicy kościoła Franciszkanów w Krakowie, ozdobionem stiukami w końcu XVII w. przez Baltazara Fontanę“.

Ważnym przyczynkiem do historii polskiego cechowego malarstwa XV—XVI w. jest komunikat ś. p. Konstancyi Stępowskiej: „O trzech tryptykach w kościołach w Lipnicy Murowanej, Dębnie i Przydonicy“. Do dziejów włoskiego malarstwa XV w. odnosi się referat Dra Stanisława Turczyńskiego: „O portrecie Cecylii Gallerani Leonarda da Vinci w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie“.

Z zakresu przemysłu artystycznego przedłożył p. Maryan Morelowski obszerną pracę, wyjaśniającą treść, pochodzenie i losy: „Gobelinu z kościoła św. Katarzyny w Krakowie“, wykonanego około roku 1462 w Tournai, na zamówienie Filipa Dobrego, księcia burgundzkiego.

Nadto z inicjatywy Komisji a pod kierunkiem osobnego Komitetu przygotowuje Akademia wydawnictwo dzieła o architekturze dawnych domów mieszkalnych śródmieścia Krakowa. Do pracy tej wykonał architekt p. Adolf Szyszko-Bohusz szereg tablic, obejmujących rzuty poziome i fasady kamienie północnej połaci Rynku i ulic od niej na północ położonych, według zachowanych starych planów z XVIII i początku XIX w.; opracowania tekstu historyczno-opisowego podjął się p. Adam Chmiel. Dzieła tego, na kilka zeszytów obliczonego, pierwszy zeszyt ukaże się w ciągu r. 1913.

Komisja językowa w bieżącym jeszcze roku ukończy druk tomu VI „Materiałów i prac“. Rozpoczyna

go obszerna praca M. Rudnickiego „Przyczynki do gramatyki i słownika narzecza słowińskiego“, rezultat przeszłorocznej podróży; jest to systematyczne skontrolowanie badań Lorentza nad bardzo ważnym, bo najbardziej na zachód wysuniętym dyalektem Kaszubów pomorskich, podjęte w ostatniej chwili, gdy mowa ta żyje zaledwie w ustach niewielu starców. Dalej pomieszczono prace: T. Benniego „Formuły analityczne dźwięków polskich“ i H. Ułaszyna „Słowniczek złodziejski z r. 1840“. Gotowe do druku są: M. Kryńskiego „Notaty dyalektologiczne“ (ruskie) i T. Lehra „Studia nad akcentem pomorskim“. Nadto kilka prac w przygotowaniu.

Pozpoczął się też druk obszernego zbioru „Tekstów pomorskich“ umożliwiony dzięki zapewnionej wydatnej subwencji z funduszu Czabana na przeciąg lat kilku F. Lorentza, zapisanych przez niego w wszystkich miejscowościach z tubyleczą ludnością kaszubską. Oprócz wielkiej wartości językowej (zapisy ściśle fonetyczne) będzie to obfite źródło do bogatej twórczości ludowej kaszubskiej. Dotąd złożono 12 arkuszy, całość obejmuje ich ponad 50.

Dalej rozpoczęto wydawnictwo Materiałów do języka i folkloru Cyganów polskich, a mianowicie najpierw Teksty cygańskie, zebrane przez ś. p. Izydora Kopernickiego. Redakcyę objął prof. Rozwadowski.

Z zasiłku komisji badano gwary polskie koło Rymanowa i przyległe gwary ruskie (łemkowskie), z planem objęcia większej całości. Prof. Nitsch dał też uzupełnienia i poprawki do swojej mapy dyalektów polskich (zob. Sprawozdania Akademii za styczeń 1913).

Subwencyonowanego przez Komisję „Rocznika

slawistycznego“ wyszedł t. V. (str. 324). Zawiera on:
1) Prace Prof. Rozwadowskiego „O pierwotnym stosunku
wzajemnym języków bałtyckich i słowiańskich“ i „Przy-
czynki do historycznej fonetyki języka polskiego (o za-
stępstwie prasłow. grupy *tort* i prasłow. *ę*)“. 2) Recen-
zye z prac Conewa, Mileticza, Kulbakina, Pogorielowa,
Iljińskiego, Pogodina, Jagicia, Garthausena, Hujera, Do-
brzyckiego, Murki, Preobrażeńskiego, Bernekera, Endze-
lina, Ivšicia, Brocha, Belicia, Ślaskiego, Florińskiego, na-
pisane przez Vondráka, Kalimę, Szczepkina, Kulbakina,
Zborowskiego, Vasmera, Meilleta, Belicia, Mladenowa,
Kleczkowskiego, Hujera, Nitscha. 3) Krytyczną biblio-
grafię prac z zakresu języków słowiańskich za r. 1911.

Praca nad Słownikiem staropolskim, prowadzo-
na przez prof. Jana Łosia przy pomocy stypendysty p. Al-
freda Birkenmajera oraz wolontaryuszów pp. Klimczyka,
Kremera i Zborowskiego, trwa nieustannie i materiał
słownikowy ciągle wzrasta. Obecnie jest już na ukoń-
czeniu wypisywanie wybranych do Słownika cytat z Bi-
blii Żofii (kończy się litera P) a nadto wyczerpane zo-
stały teksty: psalterz Puławski (w porównaniu z Flo-
ryańskim, który już dawno do słownika wciągnięto),
Żywot Amandusa, polskie pieśni katolickie ogłoszo-
ne przez Bobowskiego, Pamiętniki Janczara według
nowego ich krytycznego wydania, Biernata Lubelezyka
Ezop oraz wczesne druki, jak Ogródek duszny, Dya-
log Palinura z Karonem, Lekarstwa końskie, zabytek
z Erlangen. Materiał dotychczas ekscyrowany, ułożony
w alfabetycznym porządku, stanowi gotowy Słownik do-
szeregu opracowanych zabytków, który oddał już pewne
usługi specjalistom, zwracającym się do redakcyi Sło-

wnika w sprawie czy to specjalnej np. prawniczej terminologii staropolskiej, czy też niejasnego znaczenia niektórych wyrazów staropolskich. Na zapytania takie zawsze najchętniej udziela się odpowiedzi. Prof. J. Łoś pilnie uważa, żeby i nowoogłaszane zabytki wciągać na listę celem ich wyzyskania dla Słownika, oraz z prac krytycznych wypisuje to wszystko, co służy albo do poprawienia albo do objaśnienia materyałów w Słowniku staropolskim znajdować się mających.

Biblioteka pisarzy polskich w roku sprawozdawczym pomnożyła się o niewiele tomów, ale za to niektóre z nich zawierają w sobie bardzo obszerne teksty. Takim jest tom 63-ci Biblioteki, obejmujący „Pamiętniki Janczara“ wydane przez J. Łosia z uwzględnieniem wszystkich znanych rękopisów; takim też jest na ukończeniu już będący tom, wydawany przez J. Rostafińskiego, a obejmujący: „Hippikę Pieniążka“ z r. 1607; „Myślistwo z ogary Ostroroga“ z r. 1618; „Gospodarstwo jazdeckie N. N.“ z r. 1690; „Myślistwo ptasze Cygańskiego“ z r. 1584 i „Myśliwca“ Bielawskiego z r. 1595. Druk tekstów już ukończono, pozostaje jeszcze dodać wstęp i słownik, którego ułożenie zajęło wydawcy wiele czasu. Kończy się też druk Nru 65: „Symfonie anielskie“ Jana Karola Dachnowskiego z r. 1631, wydawane przez A. Brodnickiego. W dalszym ciągu mają być wydane: Petrycego „Horacyusz w trudach moskiewskiego więzienia“, Miechowity „Wypisanie dwojej krainy świata“ w przekładzie polskim Glabera, Zimorowiczów „Roksolanki i Sielanki“, Modrzewskiego pisma i niektóre inne. Wkrótce ukaże się też drugie wydanie poezyi Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.

Komisya literacka. — Program wydawnictw

Komisji ustalony został na czas dłuższy przyjętemi w 1911 i 1912 r. pracami, które znajdują się w rozmaitych stadyach przygotowania i wypełnią koniec t. XIII oraz nowo rozpoczęte tomy XIV—XVI Archiwum do dziejów literatury i oświaty. Drukują się zatem równocześnie prace pp. Lachsa i Bujakowskiego (tom XIII) oraz prof. Czubka (tom XV). Przeznaczone do tomu XVI wydawnictwo dzieła Ad. Bućkiewicza opracowane przez p. Ludwika Janowskiego przygotowuje się do druku. W tomie XIV wyszła obszerna korespondencya literacka Kajetana Koźmiana z Franciszkiem Wężykiem z lat 1845—1857 wydana przez p. Stanisława Tomkowicza. Przyjęto do druku prace p. Maryi Wicherkiewiczowej z Poznania o Antonim Hoene, architekcie królewskim, ojcu słynnego filozofa Józefa Hoene-Wrońskiego, tudzież p. Maryi Dynowskiej z Warszawy p. t. „Jan Franciszek Loredano i polski tłumacz anonim Dyanei“. Obie te prace wyjdą w tomie XIV Archiwum. Pozatem w tomie XVII znajdują miejsce Katalog rękopisów oddziału poezyi polskiej w Ces. Bibliotece Publicznej w Petersburgu tudzież zapiski z Katalogu rękopisów Biblioteki miejskiej w Stanisławowie.

Z osobnych wydawnictw Komisji posuwa się naprzód (kosztem funduszu Biskupa Krasińskiego) ozdobnie wydana krytyczna Bibliografia dzieł Skargi w opracowaniu ks. Konstantego Otwinowskiego T. J. i będzie ukończona w ciągu najbliższych miesięcy. Wydanie jej doznało pewnej zwłoki w skutku wyjazdu autora z Krakowa. Druk katalogu inkunabułów Mogińskich i Szezerzeckich, pióra Ks. Gerarda Kowalskiego O.

Cist., postanowiony od kilku lat, rozpoczął się po sprowadzeniu specjalnych czcionek gotyckich.

Wydawnictwo Archiwum Filomatów Wileńskich podzielone na dwie części, spoczywało w rękach pp. Czubka, Pietraszkiewiczówny i Szpozańskiego. Część I, zawierająca materiały do organizacji wszystkich związków, znajduje się w druku i wydzie zapewne w przyszłym roku; — część II, zawierająca korespondencję Filomatów jest na ukończeniu i wydzie w najbliższym czasie.

Bibliografia polska. W roku ubiegłym ogłosił wydawca prof. Stanisław Estreicher tom XXIV tego wydawnictwa, poczem zaraz przystąpił do rozpoczęcia druku tomu XXV, który obejmie dokończenie litery P (mianowicie Pon-Py) i literę Q — oraz liczne dodatki i sprostowania do poprzednich tomów. Druk tomu XXV, który będzie liczył z górą 500 stron, jest już bliski ukończenia, tak że prawdopodobnie ukaże on się w lipcu 1913.

Wydział historyczno-filozoficzny. W roku ubiegłym pojawił się tom LV Rozpraw (str. 425) z pracami pp. Dubanowicza, Ciszewskiego, Gumowskiego, Smoleńskiego, Chwistka i Tymienieckiego. W toku jest tom LVI z rozprawami pp. Prochaski, Dąbkowskiego, Kętrzyńskiego St., Grodeckiego i Lisowskiego.

Jako osobne publikacje ogłoszone zostały:

1) Horodyski Władysław: „Bronisław Trentowski (1808—1869)” (str. XII, 532); 2) Rybarski Roman: „Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego” (str. 254); 3) Zachorowski Stanisław: „Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich” (str. 268).

Kosztem funduszu ś. p. Włodzimierza Spasowicza: Piłsudski Bronisław: „Materials for the study of the Ainu language and folklore, collected and prepared for publication by... edited unter the supervision of J. Rozwadowski, Ph. D., Professor in the Jagellonian University“, Cracow 1912, 8°, str. XVIII i 242.

Nakładem funduszu ś. p. Nestora Bucewicza: 1) Jabłonowski Aleksander: „Historia Rusi południowej do upadku Rzeczypospolitej“ (str. XV, 365); 2) Kirkor-Kiedroniowa Zofia: „Włościanie i ich sprawa w dobie organizacyjnej i konstytucyjnej Królestwa Polskiego“ (str. 412); Skibiński Mieczysław: „Europa a Polska w dobie wojny o sukcesję austriacką“ (T. I. str. XIV i 844; T. II. str. XXIX i 719).

W druku są: 1) Finkel Ludwik: „Bibliografia historii polskiej, I Dodatek“; 2) Handelsman Marceli: „Rezydenci Napoleonscy w Warszawie“; 3) „Sprawozdanie Ekspedycyi szwedzkiej“ pp. Prof. Łosia, Prof. Birkenmajera i Dr. Barwińskiego; 4) Gawełek Franciszek: „Bibliografia ludoznawstw“; 5) Merczyng Henryk: „Szymon Budny“; 6) Peleński Józef: „Architektura Halicza“.

Rozprawy czytane lub streszczone na miesięcznych posiedzeniach Wydziału odnoszą się do następujących przedmiotów:

Do zakresu badań filozoficznych należą: „Życie i dzieła Bronisława Ferdynanda Trentowskiego“ oraz „Nieznane rękopisy Trentowskiego“ p. Władysława Horodyskiego; „Psychologia twórczości artystycznej“ p. Michała Sobeskiego; „Pojęcia czasu i wieczności w filozofii greckiej przed Sokratesem“ p. Wojciecha Gieleckiego; „O antynomiach Kanta — ze szczególnem

uwzględnieniem drugiej“ p. Adama Żółtowskiego i „Logiczne podstawy rachunku prawdopodobieństwa“ p. Jana Łukasiewicza.

Zagadnieniom z historii średniowiecznej Polski poświęcone są prace: „Wici i Topory. Studya nad genezą i znaczeniem godeł polskich i zawołań“ p. Adama Szełągowskiego; „Dzieje klasztoru premonstratenńskiego w Busku w wiekach średnich“ p. Romana Grodeckiego; „O elementach chronologicznych dokumentów Kazimierza Wielkiego“ p. Stanisława Kętrzyńskiego i „Protazego biskupa poselstwo do Polski 1471 r.“ p. Antoniego Prochaski.

W dziedzinę historii geografii wkracza: „Nieznany opis wschodniej Europy (Bałkan, Ruś, Węgry, Polska, Czechy) z r. 1308“ p. Olgierda Górki, który także dostarczył obszernego naukowego sprawozdania z przedsięwziętych badań w swych: „Polonica i starsze Hungarica w bibliotekach i archiwach monachijskich“.

Do nowych dziejów Polski należą: „Do charakterystyki okresu Rady Nieustającej i genezy przymierza polsko-pruskiego“ p. Kazimierza Maryana Morawskiego oraz „Rezydenci Napoleonscy w Warszawie“ p. Marcelego Handelsmana.

Do historii prawa i kultury w Polsce należy zaliczyć: „Prawo łaziebne. Studium z historii prawa polskiego“ p. Przemysława Dąbkowskiego; natomiast historii prawa rzymskiego poświęcone są: „Studya nad sposobami nabycia własności w rzymskim Egipcie“ p. Zygmunta Lisowskiego i dwie prace p. Rafała Taubenschlaga: 1) „Studya z zakresu rzymskiego prawa opiekuńczego“ oraz 2) „Iniuria w prawie ptolomejskim“.

Komisya historyczna. Wśród wydawnictw Komisji historycznej przedewszystkiem podnieść i zaznaczyć należy, że z ukazaniem się na widok publiczny dwóch pierwszych tomów *Monumenta Poloniae Vaticana* rozpoczął się nowy dział publikacji Komisji, zawierający w sobie część wyników prac i poszukiwań od wielu lat podejmowanych przez t. zw. Ekspedycję Rzymską we włoskich archiwach i bibliotekach, przedewszystkiem zaś w Archiwum Watykańskim. O tem wszystkiem i o drukowaniu tych obu tomów podawano wiadomość w Rocznikach z lat poprzednich; tu więc tylko jeszcze przypomnieć należy, że te 2 tomy: I, str. LVIII i 503; II, str. XXVIII i 587, wydane przez Dr. Jana Ptaśnika, zawierają „Akty skarbowe stolicy Apostolskiej“, *Acta Camerae Apostolicae*, z lat 1207—1344 i 1344—1377, opatrzone zaś są, każdy tom oddzielnie, dokładnymi indeksami rzeczowo-osobowymi (które wydawca wykonał przy współudziale p. Kazimierza Barana) na końcu, spisami zaś chronologicznymi na początku. Nadto na czele tomu I we wstępie wspólnym do obu tomów, wydawca opisał różne rodzaje opłat do kamery papieskiej, jakoteż źródła archiwalne do ich poznawania i dawniejsze tych źródeł wydania lub prace o nich, Dyrektor zaś wydawnictw Komisji historycznej podał krótką wiadomość o dawniejszych, już w w. XVI poczynających się poszukiwaniach w archiwach włoskich za materyałami do historii polskiej i o działalności utworzonej w 1886 r. Ekspedycji Rzymskiej. Tomu III tekst, wydrukowany także już w zupełności (zob. Rocznik 1912, str. 91), ukaże się po wydrukowaniu indeksów.

Ukazał się również nareszcie tom XI Archiwum Komisji historycznej, drukujący się już od r. 1909, w którym mieści się 11 wydawnictw drobniejszych rozmiarów (o czem już podawano wiadomość w Rocznikach poprzednich) a mianowicie: E. Barwiński: Archiwum ks. Radziwiłłów w Nieświeżu; M. Bałaban: Spis żydów i karaitów ziemi halickiej i powiatów trembo-welskiego i kołomyjskiego w roku 1765; H. Polacz-kówna: Materyały do heraldyki polskiej; E. Kuntze: Ekspens dworu królowej polskiej Katarzyny; S. Kutrzeba: Ordo coronandi regis Poloniae; A. Prochaska: Z archiwum Zakonu Niemieckiego; W. Wittyg: Rozsie-dlenie i gniazda rodowe szlachty ziemi rawskiej w w. XVI; J. Ptaśnik: Akta norymberskie do dziejów han-dlu z Polską w wieku XV; W. Semkowicz: Mazo-wieckie przywileje rodowe z XIV i XVI w.; S. Krzy-żanowski: Podwoły kazimierskie z lat 1407—1432 i Ra-chunki wielkorządowe krakowskie z lat 1461—2 i 1471.

Ukończenie wydawnictwa „Aktów Rządu Naro-dowego“ z czasów powstania Kościuszki przez pp. Askenazego i Dzwonkowskiego musiało się od-wlec z powodu rozszerzenia tegoż wydawnictwa, zrazu zamierzonego na 2 tomy, a które teraz obejmie tomów 3. Udało się bowiem wydawcom odnaleźć ważne i przed-tem nieznane im listy Kościuszki, Wawrzeckiego i in-nych, które obok Protokołów i Dzienników obu Rad: Zastępczej Tymczasowej i Najwyższej Narodowej, w wy-dawnictwie tem pomieścić należy, a które wraz z przy-pisami, pierwotnie do tomu 2 przeznaczonymi, wypełnią tom 3-i. Dotąd gotowe są już oba tomy pierwsze, liczące mniej więcej po 30 arkuszy druku.

Przygotowywanego od dawna wydawnictwa prof. Kutrzeby „Laudów krakowskich“ druk się niedawno rozpoczął: wydrukowano już parę pierwszych arkuszy, które zawierają uchwały, dyaryusze, relacje itd. tak licznych w czasie dwóch pierwszych bezkrólewí, 1572—1576, zjazdów i sejmików województw małopolskich, krakowskiego i sandomierskiego. Nie mógł się natomiast jeszcze rozpocząć druk wydawanych pod kierunkiem prof. Kutrzeby przez niego i pp. Baranowskiego i Goyńskiego „Lustracyi dóbr koronnych z 1564/5 i 1569“, ponieważ brak jeszcze pewnych uzupełnień do lustracyi krakowskich i warszawskich i tylko sandomierskie można już opracowywać.

Prace przygotowawcze do wydawnictwa „Korespondencyi panów polskich z ks. pruskim Albrechtem“ pp. Finkla i Bąkowskiego (zob. Rocznik 1911, str. 91 i 1912 str. 89) posunęły się w roku ubiegłym bardzo nieznacznie. Z nadesłanych z Archiwum królewieckiego tomu *Deutsche Missiven 1525—1541* Dr. Bąkowski odpisał lub zregestrował listy księcia z lat 1530—31 i z tychże lat listy z *Lateinische Missiven 1525—30*, który to tom zwrócono do Królewca, oraz z dalszego tomu przysłanego stamtąd *Lat. Missiv. 1531—35*. Od początku pracy razem odpisano listów 703, zregestrowano 395.

O wiele rażniej postępuje praca nad nowem wydaniem „Roczników polskich średniowiecznych“, przez Dra Władysława Semkowicza, który z pomocą subwencyi od c. k. Ministryum Oświaty odbył w maju i czerwcu r. 1912 podróż do Petersburga, tam w ces. Bibliotece publicznej zbadał szereg kodeksów z rocznikami (wiślicki, lubiński, sochaczewski, koprzywni-

cki, Stanisława Augusta, Kuropatnickiego) i skolacyonował ich teksty. Poszukiwania za nowym materiałem rocznikarskim nie wydały jednak pożądanego wyniku. Obecnie opracowywa Dr. Semkowicz wten sposób roczniki, przechowane w ręk. z w. XV i XVI bibliotek i archiwów w Krakowie, Lwowie, Warszawie, Kórniku, Królewcu i Wrocławiu, po zebraniu zaś całego materiału przystąpić będzie można do ostatecznego ustalenia tekstów roczników.

Poszukiwania w Petersburgu Dr. Wł. Semkowicza za Rocznikami dały mu sposobność do zinwentaryzowania pewnej liczby rękopisów tak ces. Publicznej Biblioteki, jakoteż Biblioteki Komisji Archeograficznej, z których sprawozdanie zamierza nieco później opracować dla Archiwum Komisji historycznej.

Inne wydawnictwa Komisji, będące w toku (mianowicie: Akta króla Aleksandra, Kodeks dyplomatyczny Małopolski t. V, Kodeks praw i przywilejów miasta Krakowa t. III, Dyaryusze sejmowe 1590 r.) nie posuwały się wiele naprzód w roku ubiegłym, natomiast bardzo znacznie postąpiły prace przygotowawcze do nowego wydawnictwa uchwalonego przez Komisję, t. zw. „Instruktarzy gospodarczych polskich“. Projekt tego wydawnictwa podał i wykonaniem jego się zajmuje Dr. Stefan Pawlik, profesor Akademii w Dublanach, będzie zaś ono miało wielkie znaczenie dla historii rolnictwa u nas. Instruktarze te zawierają normy dla gospodarstwa folwarcznego, a pojawiają się w końcu w. XVII, i to przede wszystkim na Litwie, gdzie były największe latifundya (w Koronie tylko na kresach wschodnich w prowincjach ruskich). W wielkich majątkach niezbędna

była organizacya gospodarstwa folwarcznego, tak jak już znacznie wcześniej w drodze ustaw wiejskich regulowano stosunek włościan do pana wsi. Na to wydawnictwo Instruktarzy przeznaczono znaczny tom, do którego wejda: „Punkta p. Fr. Kurowickiemu, podstaroścemu krześlińskiemu“ z roku 1696, instruktarz starostwa jaworowskiego z r. 1765, dwa instruktarze Tyzenhausa, z których jeden, bardzo duży, dla dóbr królewskich na Litwie, instruktarz dla dóbr abelskich z r. 1781, znany już, lecz tylko ze streszczenia i t. d. We wstępie wydawca wskaże, skąd te instruktarze wzięły swój początek — rodem one z Infantant — i opisze rękopisy, z których korzystał (bibl. Czartoryskich, Branickich w Suchej, Krasińskich, archiwów prywatnych na Litwie itd.).

W t. zw. Ekspedycyi Rzymskiej w r. 1912 brali udział w dalszym ciągu (zob. Rocznik z 1912, str. 91—2) od kwietnia do czerwca, t. j. do zamknięcia Archiwum Watykańskiego, pp. Kętrzyński, Nanke i Loret, od maja zaś przybył do nich p. Boratyński; po ponownem otwarciu Archiwum, od października aż dotąd przebywają w Rzymie pp. Kętrzyński i Boratyński. — Dr. Stanisław Kętrzyński objął dalszy ciąg wydawnictwa aktów skarbowych Kuryi, i dla tego prowadzi dalsze poszukiwania w tym zakresie co do lat 1371—1415, rozpoczęte przez Dr. Ptaśnika, który zebrał był już znaczną ilość odpisów, czyniąc badania w tymże kierunku. Badania te jego uzupełnił Dr. Kętrzyński i do zebranych poprzednio materyałów dołączył jeszcze około 300 aktów przedtem nieznanych lub pominiętych z czasów od Urbana VI i Bonifacego IX aż do Grzegorza XII i Jana XXIII, t. j. z czasu wielkiej

schizmy, dawniejsze odpisy już skolacyonował, sam odpisał około 40 aktów trudniejszych, innych 260 polecił odpisywać kopistom. Po ukończeniu tego kopiowania i skolacyonowaniu kopii będzie zgromadzony cały materiał na 3-ci tom Aktów skarbowych, którego druk będzie można rozpocząć. — Dr. Ludwik Boratyński, udając się w maju do Rzymu, zabrał z sobą już złożonych kilka pierwszych arkuszy druku korespondencyi Caligarięgo, nuncyusza apost. w Polsce w latach 1578—1581, i te oraz nadsyłane mu z drukarni dalsze arkusze skolacyonował z oryginałami w Archiwum Watykańskiem po którego zamknięciu, wracając do Krakowa, wstąpił do Brisighelli, miejsca urodzenia Caligarięgo, gdzie z aktów archiwum kapitulnego i z rękopisów u niektórych rodzin miejscowych uzupełnił te cenne i ważne do życia i korespondencyi Caligarięgo wiadomości, które tam już przed paru laty znalazł był Dr. Stanisław Zakrzewski. W październiku przystąpił znowu do dalszego kolacyonowania i odtąd druk wciąż tak raźnie postępuje, że na 30 przeszło arkuszach (stron około 560) wydrukowano już wszystkie listy z lat 1578, 1579 i 1580 r.; można się zatem spodziewać ukończenia druku całego tekstu korespondencyi Caligarięgo, zanim w ostatnich dniach czerwca zamknie się Arch. Watyk. Zajęty przedewszystkiem kolacyonowaniem drukującego się tomu, Dr. Boratyński, pracując równocześnie wciąż nad uzupełnieniem materiału, odnoszącego się do następnej nuncyatury Bolognietiego z lat 1581—85, której będzie wydawcą, czynił dodatkowe poszukiwania po wszystkich działach Archiwum Watyk. i w Archivio di Stato w Rzymie, przyczem udało mu się natrafić na rzeczy dotąd nieznane a ważne. Znalazł mianowicie

nie zapisany dotąd w inwentarzu nuncyatur tom z sygnaturą: Nunziatura di Polonia 5 B, który dopiero w r. 1778 kard. Boschi darował do Archiwum Watyk., zatytułowany: *Relatione di Polonia*. Relacya ta pochodzi z r. 1572, ma stron fol. 120, a zasługuje na uwagę z tego względu, że autor jej, Włoch bliżej nieznany (może sekretarz któregoś z panów polskich), zajmuje się nie tylko ustrojem politycznym, który zresztą bardzo dokładnie i jasno przedstawia, ale szczególnie pilnie obserwuje kraj i jego mieszkańców. Uwagi jego o krajobrazie różnych okolic Polski, o płodach (zwłaszcza faunie i kopalinach), o ludności (przyczem i wieśniaków nie pomija), jej charakterze, zajęciach i życiu są bardzo cennym przyczynkiem do historyi naszej kultury, tem cenniejszym, że relacya ta nie ma charakteru oficjalnego, ale jest raczej zajmującym opisem, na podstawie którego możemy osądzić, co Włocha, inteligentnego i pilnego obserwatora, interesowało w Polsce w XVI w. Dodają zaś jeszcze wartości tej relacyi uwagi (chronologicznie nieco późniejsze) innego Włocha, który również przebywał w Polsce, a który swoje spostrzeżenia lub wspomnienia zanotował na marginesie. — W dziale Arch. Wat. Misc. Arm. II vol. 33 (dawne Polit. Varia XXXII) znalazł się opis wyprawy Stefana Batorego na Połock p. t.: *Ragguaglio del successo della guerra mossa l'anno 1579 dal Re di Polonia al Gran Duca di Moscovia* (f. 26), skreślony przez jakiegoś Włocha, wojskowego w służbie królewskiej. Opis oblężenia, żywy, pochodzi najwidoczniej od naocznego świadka, szczegółowe zaś uwagi o uzbrojeniu piechoty i jazdy polskiej przedstawiają pewną wartość dla historyi naszej wojskowości. Nadto

Dr. Boratyński, dzięki życzliwemu poparciu J. E. Księcia Biskupa krakowskiego, uzyskał także dostęp do archiwum Św. Kongregacyi del Concilio, gdzie się przechowują „Relationes status ecclesiarum“, które na podstawie konstytucyi Sykstusa V obowiązani byli biskupi peryodycznie (biskupi polscy co lat cztery) przedstawiać papieżowi przy sposobności „visitationis sacrerum liminum“. Jakkolwiek materiał wykazuje wielkie luki, to jednak relacje te (o ile dla krótkości czasu zdołano je przestudyować) będą cennym źródłem do dokładniejszego poznania stosunków kościelnych i kulturalnych, zwłaszcza że niektóre z nich podają dokładne cyfry statystyczne, wspominają o szpitalach, szkołach i t. p.

Komisyja prawnicza. Mimo najusilniejszych starań, prof. Oswald Balzer nie mógł przystąpić do dalszego druku wydawnictwa „corpus iuris Polonici“. Jest jednak pewna nadzieja, że to nastąpi w ciągu roku obecnego.

W tomie IX Archiwum Komisji prawniczej dokończył prof. Stanisław Kutrzeba druku „Praw, przywilejów, statutów i laudów księstw oświęcimskiego i zatorskiego“. Na tem wydawnictwie zamknięto ten tom, który się już ukazał. Dwa inne wydawnictwa tegoż wydawcy, o których była mowa w poprzednim sprawozdaniu, a które miały być jeszcze w tym tomie pomieszczone, wejdą do tomu następnego. — Druk przygotowywanego przez prof. Kutrzebę i dra Franciszka Dudę osobnego wydawnictwa Komisji: „Regestra thelonei aquatici Vladislaviensis seculi XVI“ posunął się znacznie naprzód; wydrukowano już połowę tego obszernego tomu, a w ciągu bieżącego roku wydawnictwo to zostanie ukończone.

Pomniki prawa niemieckiego w Polsce. Praca nad tem wydawnictwem, powierzonom prof. Stan. Estreicherowi, posunęła się bardzo znacznie naprzód w roku ubiegłym. Wydawca zbadał już wszystkie odnośne rękopisy w naszych i obcych zbiorach (w liczbie przeszło stu) i sporządził odpisy następujących średnio-wiecznych pomników tego prawa: 1) Tekst niemiecki Zwierciadła saskiego (prawo ziemskie i lenne) w tej postaci, w jakiej się w Polsce rozpowszechnił (tekst Konrada z Opola), 2) *Versio vratislaviensis* Zw. sask., 3) *Versio sandomiriensis* prawa ziemkiego, 3) Weichbild magdeburski, 4) *Versio sand. Weichbildu*, 5) Prawo Lubeki (wedle tekstów rozpowszechnionych w Polsce), 6) Prawo średzkie (dto), 7) Extrawaganty krakowskie, 8) Dystynk-cye chełmińskie, 9) Zbiór ortyli magdeburskich dla Krakowa, 10) Zbiór ortyli magd. poznańskich, 11) Zbiory ortyli krakowskiego sądu najwyższego, 12) Zbiory ortyli innych miast polskich (Lwowa, Sandomierza, Lublina etc.). Druk wydawnictwa, zamierzonego na kilka tomów, rozpocznie się w najbliższej przyszłości, odpisy bowiem są już skollacyonowane i w przeważnej części porównane z bardzo licznymi rękopisami odnośnych pomników.

Sprawa wydawnictwa pism rokoszowych doznała o tyle pewnej zwłoki, że wyłoniła się potrzeba uzupełnienia dotychczasowych poszukiwań w tej mierze. Jeden z rękopisów, znajdujących się w archiwum p. Tomasza Łyskowskiego w Jelitowie (W. Księstwo Poznańskie), dotąd wydawcy nieznany, a sprowadzony dzięki wiadomości otrzymanej od prof. dra Kota, dostarczył trzech nowych broszur, a należy się spodziewać, że spr-

wozдание z wyprawy naukowej do Szwecyi, które niebawem ma się ukazać, pomnoży również ilość broszur, w skład wydawnictwa wejść mających.

Komisya do badania historyi filozofii w Polsce — ukonstytuowana dopiero od grudnia 1911 r. — miała w czasie, do którego się odnosi niniejsze sprawozdanie, do czynienia przedewszystkiem z oryentacją w materyałach, jakie zaczęli gromadzić i przedstawiać na posiedzeniach (było ich trzy) jej współpracownicy, bądź to jako pierwsze substraty do zamierzonych wydawnictw źródeł, bądź też jako podstawy do monograficznych nad nimi studyów. Do współudziału w poruczonej Prof. Rubczyńskiemu pracy około inwentaryzacji rękopisów filozoficznych Biblioteki Jagiellońskiej udało się temuż zachęcić i zgrupować przy odpowiednim podziale pracy szereg uczestników prowadzonego przezeń seminarjum filozoficznego. Równolegle z tą inwentaryzacją biegnie inna czynność, mianowicie dobierania w ekscerptach większych i mniejszych, wypisach całkowitych lub częściowych, tych traktatów filozoficznych ze schyłku średniowiecza i początków odrodzenia w Polsce, któreby się nadawały do ogłoszenia w zbiorowem „spicilegium“ na tej podstawie, iż stanowią niezbędne źródła do odtworzenia sobie ważnych ogniw rozwoju filozofii na ziemiach polskich. Odpowiednio do rozdziału referatów w Komisyi wedle epok podjęli się też poszczególni jej współpracownicy napisania odnośnych artykułów do Encyklopedyi i należy się spodziewać, że z koniecznych w tych celach poszukiwań zrodzą się analizy źródłowe i konstrukcye szczegółowo wnikające w wątki naszej umysłowości i w ich motywy. Z tych spodziewanych

a po części zapowiedzianych już monografii wyszło w r. b. dzieło Dra Władysława Horodyskiego o Trentowskim, będące wprawdzie już owocem badań prowadzonych od czasu znacznie dłuższego niż ten, od którego istnieje Komisya; ale autor wykańczał je w ścisłym kontakcie z Komisją, komunikując jej świeżo zdobyte przez się cenne źródła, jak nieznaną dotąd zupełnie „Bożyce“, poruszając potrzebę częściowego przynajmniej jej wydania — przyczem także wyłonił się projekt sporządzenia wyboru tak mało znanych i dostępnych a conajmniej jako „signa temporis“ wielce cennych pism Trentowskiego a poza tem jeszcze i znacznie dalej sięgająca myśl, podniesiona przez Prof. B. Ulanowskiego, aby naszemu społeczeństwu udostępnić znajomość powszechnych dziejów filozofii zapomocą wypisów ze źródeł w rodzaju praktykowanych w Francyi „pages choisies“ lub może na sposób Rittersa i Prellera „Historia philosophiae graeco-romanae ex fontium locis contexta“.

Wreszcie na wniosek Prof. Birkenmajera Komisya wdrożyła kroki przedwstępne, zmierzające do wyczerpującego zbadania, uporządkowania i opracowania bogatej spuścizny po Hoene-Wrońskim a otuchę w ich pomyślnie postępy pozwala żywić okoliczność, że powiodło się zainteresować tą sprawą najkompetentniejsze i wypróbowane już przy innych wydawnictwach siły.

Wydział matematyczno-przyrodniczy ogłosił w okresie sprawozdawczym następujące wydawnictwa:

1-o. Rozprawy Wydziału matem.-przyrodniczego Akademii Umiejętności, tom 52-gi, dział A (nauki matematyczno-fizyczne). W Krakowie 1912, in 8°, str. 344;

z pięciu tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 11 rozpraw.

2-o. Rozprawy Wydziału matem.-przyrodniczego Akademii Umiejętności, tom 52-gi, dział *B* (nauki biologiczne). W Krakowie 1912, in 8°, str. 565; z 18-tu tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 16 rozpraw.

3-o. Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles, Série *A*, Sciences Mathématiques. Année 1912. Cracovie 1912, stron VII i 971; z dwudziestu tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 52 rozprawy.

4° Bulletin International de l'Académie des Sciences de Cracovie, Classe des Sciences Mathématiques et Naturelles, Série *B*, Sciences Biologiques. Année 1912. Cracovie 1912. Stron VII i 1229; z 63 tablicami i licznymi rysunkami w tekście. Zawiera 50 rozpraw.

Z pomiędzy wydawnictw Wydziału najżywiej rozwija się *Buletyn*. Następujące zestawienie uwydatnia kolejne fluktuacye objętości tego wydawnictwa:

Buletyn w roku	Stron druku		Tablic		Rozpraw	
	A	B	A	B	A	B
1910	679	809	27	33	49	53
1911	622	776	5	34	45	40
1912	971	1229	20	63	52	50

Wydawnictwo Buletynu, który zamieszcza rozprawy w językach: angielskim, francuskim, łacińskim, niemieckim (według wyboru autora), pozwala uczonym polskim ogłaszać poszukiwania i prace w postaci wszystkim dostępnej; zarazem zaś przyczynia się do zachowywania

działalności piśmienniczej naszych przyrodników i matematyków charakteru pracy naukowej polskiej. Byłoby zatem rzeczą ze wszech miar pożądaną, ażeby *Buletyn* Wydziału mógł skupiać i zgromadzać twórczość badawczą polską w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych. Wydział matematyczno-przyrodniczy przedsięwzięcie wszystkie leżące w jego możliwości środki, które sprzyjają osiągnięciu tego celu.

W okresie sprawozdawczym Wydział matematyczno-przyrodniczy roztrząsał na swych posiedzeniach ogółem 114 rozpraw i komunikatów, z pomiędzy których 109 postanowił ogłosić w swoich wydawnictwach.

Z zakresu analizy matematycznej i geometrii ogłoszono 16 rozpraw, a mianowicie: p. A. Hoborskiego „O pewnem zastosowaniu zasady najmniejszej wartości“; prof. J. Sleszyńskiego „O przemianie porządku zmiennych przy przejściu do granicy“; czł. K. Żorawskiego „O pewnych układach równań Pfaffa, pozostających bez zmiany przy ruchu ciągłego ośrodka“; prof. W. Sierpińskiego „O pewnej krzywej ciągłej wypełniającej kwadrat“; p. L. Godeaux „O systemach linii krzywych powierzchni algebraicznej, liniowo zależnych od pięciu parametrów“; czł. K. Żorawskiego „O składowych deformacji“; p. A. Rosenblatta „O niektórych klasach powierzchni algebraicznych nieregularnych“; prof. W. Sierpińskiego „O zbiorze punktów katowych krzywej $y=f(x)$ “; p. L. Godeaux „O liniowych kongruencyach krzywych płaskich“; czł. S. Zaremby „Arytmetyka teoretyczna“; p. Z. Janiszewskiego „Uzasadnienie pewnej własności kontynuów nieprzywiedlnych, łączących dwa punkty“; p. L. Lichtensteina „Przyczynek do teorii zagadnień

regularnych rachunku waryacyjnego na płaszczyźnie“; czł. J. Puzyny „Zastosowanie równań całkowych do twórczenia równań różniczkowych zwyczajnych rzędu pierwszego“; p. St. Mazurkiewicza „Przyczynek do teorii mnogości“; prof. W. Sierpińskiego „O rozkładzie płaszczyzny na dwie mnogości punktokształtne“; p. H. Steinhaus „O rozwijaniu na szereg Fouriera iloczynu dwóch funkcji“.

Z dziedziny nauki fizyki ukazało się w roku sprawozdawczym prac 11. Z badań doświadczalnych wymieniamy: czł. J. Kowalskiego i p. E. Banasińskiego „O absorbcyi światła w roztworach benzolu i kilku jego pochodnych w niskich temperaturach“; prof. St. Dąbrowskiego „O metodzie dyfuzji frakcyjnej i jej zastosowaniu do roztworów koloidalnych (Część I)“; p. J. Stocka „O przewodnictwie powierzchniowym i o grubości podwójnych warstw elektrycznych“; prof. K. Zakrzewskiego „O dyspersyi niektórych metali w widmie widzialnem. Część III“; prof. Tad. Estreichera i p. M. Staniewskiego „Ciepło właściwe kilku pierwiastków w niskich temperaturach“; p. A. Bałtruszajtisa „O oporze elektrycznym rtęci w stanie ciekłym i stałym“; p. J. Stocka „O napięciu elektroosmotycznym, powstającym wskutek ruchu ciał stałych w cieczach“. Z zakresu fizyki teoretycznej ogłoszono prace następujące: prof. H. Merczynga „Przyczynek do teorii dyspersyi elektrycznej anormalnej“; czł. L. Birkenmajera „O kształtach masy płynnej, ożywionej jednostajnym ruchem obrotowym“; nareszcie dwie prace p. K. Krafca: „O współczynnikach ogólnego przekształcenia Lorentzowskiego“ oraz „O wła-

snościach przekształceń liniowych czasowo-przestrzennych“.

Z zakresu astronomii wydano p. Wł. Dziewulskiego „O wyznaczeniu ruchu słońca w przestrzeni zapomocą metody p. Bravais“.

Dwie prace w tegorocznych wydawnictwach Wydziału tyczą się historyi nauki, mianowicie: czł. L. Birkenmajera „De diebus naturalibus earumque aequatione, dzieło Bartłomieja Berp z Walencyi, astronoma XV-ego stulecia“; oraz p. J. Grabowskiego „Arithmetica linearis Benedykta Herbesta“.

Do rozmaitych działów chemii należą studia następujące: czł. L. Marchlewskiego i p. H. Malarskiego: „Anhydro- β -filotaonina“; pp. J. Buraczewskiego i L. Krauzego „O kwasie oksyprotsulfonowym. Część II“; panny M. Schuberthówny „O kwasie oksyprotsulfonowym z sernika“; pp. prof. K. Dziewońskiego i G. Rapalskiego „O przemianie fotochemicznej acenaftyleny. Część I“; pp. W. Skórczewskiego i J. Sohna „O zachowaniu się w ustroju kwasu dwufenylochinolinoczekterokarbonowego“; p. T. Koźniewskiego „Studia nad składem chemicznym bakteryj gruźliczych. Część I“; p. W. Jakóba „O strącaniu wodorotlenku glinu i o oddzielaniu go od chromu“; prof. St. Tolłoczki i p. K. Klinga „O chlorowaniu naturalnych gazów naftowych. Część I“; prof. St. Tolłoczki „O chlorowaniu naturalnych gazów naftowych. Część II“. Razem z zakresu chemii prac 9.

W dziale mineralogii i petrografii wydrukowano: p. Z. Starzyńskiego „Przyczynek do znajomości andezytów pacyficznych“; panny W. Zygmuntowskiej „Ryolit sodowy z wysp Komandorskich“; p. St. Kreutza dwie

prace: „O kryształach sylwinu z Kałusza“ oraz „Bliźniaki kalcytu z Egremont“; wreszcie p. J. Tokarskiego „Przyczynki do petrografii gór Sichota-Alin“. Razem prac 5.

Z zakresu nauk geologicznych i geograficznych ogłoszono 10 rozpraw, a mianowicie: prof. E. Dunikowskiego „Wyniki wyprawy do Sichota-Alin. Część I. Geologia stratygraficzna“; p. J. Nowaka dwie prace: „Zarys budowy gór Sichota-Alin“ oraz „O mioceńskich szczątkach roślinnych z Sichota-Alin“; p. J. Rychlickiego „O faunie otwornicowej karpackich margli górnosenońskich z Leszczyn“; panny E. W. Kamińskiej „Trwałość szaty śnieżnej na północnym stoku Karpat“; p. L. Sawickiego „Krajobrazy lodowcowe zachodniego Beskidu“; p. A. Fleszara „Przyczynek do zagadnienia o rozwoju powierzchni niżu polsko-niemieckiego“; czł. J. Niedźwiedzkiego „O formacyi solnej w Kaczyce na Bukowinie“; pp. W. Kuźniara i J. Smoleńskiego „Przyczynek do historii działu wodnego między Wisłą a Odrą“; wreszcie p. M. Limanowskiego „Czapka tektoniczna w Pławcu nad Popradem“.

Z zakresu paleontologii ogłoszono trzy prace: Dr. E. Kiernika „Materyały do paleozoologii dluwialnych ssawców Ziemi Polskiej. Część III. Szczątki suhaka (*Antilope saiga*) z jaskini Maszyckiej“, tegoż „O nowym gatunku *Titanotherium*“ i Dr. W. Szafera „O florze driasowej z pod Krystynopola“.

Botanika zastąpiona jest przez dziewięć prac. Anatomię lub fizyologię roślin wyższych mają za przedmiot prace: p. M. Matlakówny „Trawy o bielmie tłustem i miękkim“, Dr. B. Hryniewieckiego „Studia anato-

miczne nad szparkami oddechowemi u roślin dwuliścien-
nych“, p. H. Żurawskiej „Kielkowanie palm“, p. P. Wi-
śniewskiego „Przyczynek do znajomości kielkowania
pąków zimowych roślin wodnych“, p. E. Załęskiego
„Doświadczenia nad krzyżowaniem buraka »ewikłowego
egipskiego« z burakiem cukrowym Kleinwanzleben. I.
Pokolenie F_1 “. Z prac traktujących o roślinach niższych,
a po części o organizmach stojących na granicy świa-
tów roślinnego i zwierzęcego, „Studia nad azotobakte-
rem. Część II“ czł. A. Prażmowskiego są treści fizyolo-
gicznej, praca Dr. J. Wołoszyńskiej „O glonach plan-
ktonowych niektórych jezior jawańskich, z uwzględnie-
niem glonów Sawy“ należy do geobotaniki i systema-
tyki, praca Dr. B. Namysłowskiego „Nieznane solankowe
mikroorganizmy z głębi kopalni wielickiej“ przeważnie
do systematyki. Czł. H. Zapalowicza „Krytyczny prze-
gląd roślinności Galicji, część XXIV—XXVII“ ma za
przedmiot systematykę krajowych roślin naczyniowych.

Do różnych działów zoologii wraz z antropologią
należy 43 prac. Cytologią i histologią zajmują się prace:
p. R. Hulanickiej „O zakończeniach nerwowych w skó-
rze traszki“, „O zakończeniach nerwowych w brodaw-
kach godowych samicy i w puszcze samca żaby (*Rana
temporaria*)“ i „O zakończeniach nerwowych w skórze
i błonie śluzowej podniebienia i języka krokodyla“, pp.
W. Białkowskiej i Z. Kulikowskiej „O strukturze ko-
mórki nerwowej u różnych owadów“, p. M. Konopac-
kiego „Zmiany mikroskopowe, które występują podczas
cytolizy wywołanej w jajach jeźowców zapomocą różnych
czynników chemicznych“, Dr. R. Weigla „Badania po-
równawczo-cytologiczne nad aparatem Golgi-Kopscha

i nad jego stosunkiem do innych struktur w komórkach somatycznych i płciowych różnych zwierząt“, p. K. Kraheleskiej „O zjawiskach redukcyjnych w gruczole białkowym ślimaków (*Helix pomatia* i *H. arbustorum*)“, p. Z. Małaczyńskiej „Przyczynek do znajomości tkanki łącznej u skorupiaków, część I“, p. I. Pogonowskiej „Materiały do histologii ścianki przewodu pokarmowego ryb kostnoszkieletowych, z szczególnem uwzględnieniem elementów sprężystych“, Dr. H. Wielowieyskiego „Oogeneza w wielokomorowych jajnikach owadów“. Do zakresu anatomii zwierząt należą prace: czł. J. Nusbauma „Studia nad anatomią porównawczą ryb głębinowych z wypraw księcia Monaco Alberta I, przyczynek I“, p. R. Šternerówny „Gruczoły skórne w grupie mięczaków *Cephalaspidea*“, Dr. S. Jeleńskiej-Macieszyny „Drogi wychodzące ze wzgórków czworaczych przednich królika“, komunikat czł. J. Nusbauma „Przyczynek do anatomii i fizjologii pęcherza pławnego ryb głębinowych“ jest treści, jak wskazuje tytuł, anatomicznej i fizjologicznej. Rozprawy: Dr. T. Kleczkowskiego „Badania nad rozwojem tkanki podstawowej nerwu wzrokowego“, Dr. S. Powierzy „O zmianach w budowie dróg rodnych myszy w życiu pozamaciecznem“, p. J. Burówny „Wpływ temperatury 0° C. na rozwój jaj jeżowców“, p. B. Fulińskiego „Przyczynek do rozwoju listków zarodkowych u *Agelena labyrinthica* Clerck i *Xysticus cristatus* Clerck“, p. S. Kopcia „Doświadczenia nad regeneracją u gąsienic i motyli dojrzałych“, p. L. Kaufmannówny „Zjawiska degeneracji podczas rozwoju śródmacicznego u salamandry plamistej“, czł. J. Nusbauma i p. M. Oxnera „O diowogonii u wstęźnicy *Lineus ruber*

Müll.", Dr. R. Weigla „O homeoplastycznej i heteroplastycznej transplantacji skóry u płazów, ze szczególnem uwzględnieniem metamorfozy“, Dr. J. Markowskiego „Badania nad rozwojem zatok żylnych opony twardej i żył mózgu człowieka“ mają za przedmiot rozwój lub regenerację. Ostatnia z wymienionych prac zostanie wydana jako dzieło osobne; główne jej wyniki ogłoszone zostały w r. 1911 w formie wiadomości tymczasowej. Z zakresu fizjologii wydrukowano 14 prac, mianowicie: czł. N. Cybulskiego „Prądy elektryczne w mięśniach czynnych i ich źródło“ i „Model prądów czynnościowych“, Dr. L. Popielskiego „Niekrzepliwość krwi w oddechowej czynności wydzielniczej ślinianek i gruczołu trzustkowego. Ogólne prawo czynności wydzielniczej gruczołów trawiennych“, „Niekrzepliwość krwi i wazodylatyna“ i „Uciskanie nadnerczy i adrenalina“, p. J. Dunin-Borkowskiego i Dr. H. Wachtla „O chłonienu cukru w jelicie cienkim“, Prof. A. Becka i Dr. L. Zbyszewskiego „O prądach czynnościowych gruczołów potnych i ślinianek“, Dr. Z. Szymanowskiego „Studia z dziedziny anafilaksji, część I—IV“, p. J. Dunin-Borkowskiego „O polaryzacji nerwów“, p. J. Cytowicza „O wpływie krwi żyłnej niektórych gruczołów na ciśnienie krwi“, pp. J. Dunin-Borkowskiego i M. Gieszczykiewicza „O wiązaniu dwóchwytników przez czerwone ciała krwi“, Dr. Z. Ziemińskiego „Badania doświadczalne nad ćwiczeniem pamięci“. Systematyką zwierząt lub ich morfologią zajmują się prace: p. E. Schechtla „Nowy rodzaj wodopójek *Wandesia* z Tatr polskich“, M. Giedroycia „Przyczynek do znajomości pijawek europejskich“, Dr. W. Mierzejewskiego „*Aeschna osiliensis*

n. sp.“, Dr. E. Niezabitowskiego „Materyały do morfologii dzioba *Hippolyte prideauxiana* Leach“ i „O wachlarzykowatych włosach czuciowych w rodzaju *Hippolyte* Leach“. Praca p. S. Minkiewicza „Fauna zimowa trzech stawów tatrzańskich“ jest treści fenologicznej i zoogeograficznej. — Z zakresu antropologii wydrukowano dwie prace, mianowicie: Dr. M. Lipcówny „Zmiany w wymiarach głowy warszawskich żydówek“ i czł. J. Talko-Hryncewicz „Polacy Królestwa Polskiego w świetle dotychczasowych badań antropologicznych“.

Wydział matem.-przyrodniczy przyznał w r. 1912 zapomogę na badania naukowe, w kwocie 1000 K., z funduszu im ś. p. Stanisława Kostaneckiego, p. dr. Wiktorowi Lampemu, docentowi Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Komisya fizyograficzna wydała 46-ty tom Sprawozdań, zawierający materyały do fizyografii kraju, a z Atlasu geologicznego Galicyi pierwszą część zeszytu 22-go, złożoną z map prof. Dra W. Teisseyrego: Halicz i Kałusz, Komarno i Rudki, Żydaczów i Stryj. Z Atlasu pojawi się wkrótce zeszyt 24-ty, do którego należące mapy: Tatry, Nowy Targ i Zakopane, Szczawnica, wykonane przez śp. prof. Dra W. Uhliga, są już wydrukowane.

Sekcyja meteorologiczna Komisyi otrzymywała spostrzeżenia z 19 własnych stacyj i ze stacyi Sekcyi przyrodniczej Towarzystwa Tatrzańskiego w Zakopanem. Do dawniejszych przybyła w listopadzie r. z. stacya termometryczna w Korzenicy, założona przez p. Edmunda Stawowczyka. Liczba stacyi zaopatrzonych w barometr (12) zwiększyła się o jedną (w Krośnie). Wyniki spostrzeżeń fenologicznych nadesłał Sekcyi, jak w poprze-

dnich 30 latach, p. J. Hawrysiwicz w Ożydowie. Wykazu gradobić w r. 1912 dostarczyło Towarzystwo Wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Z polecenia Sekcyi geologicznej zajmowało się badaniami kraju sześciu współpracowników. P. W. Goetel zamierzał wykończyć swą pracę nad retem i dolnym liasem dolnotatrzańskim. Zdjął on profile i zebrał skamieliny w dolinie Chochołowskiej, gdzie stwierdził brak retu górnotatrzańskiego, podanego przez prof. W. Uhliga, w dolinie Strążyskiej, Olezyskiej i w pasie od tej ostatniej po Palenicę w Bielskich Tatrach. Pracę utrudniał bardzo zły stan pogody a przerwała ją wreszcie przedwczesna zima w górach; wykończy ją p. Goetel, wraz z opracowaniem dolnotatrzańskich warstw gresteńskich oraz górnotatrzańskich warstw retyckich i gresteńskich, w roku bieżącym. Rezultaty prac dokonanych w latach 1910, 1911 i częściowo w r. 1912 zestawił p. Goetel w rozprawie, mającej służyć do uzyskania stopnia doktora filozofii w Uniwersytecie wiedeńskim. Po uzupełnieniu tej rozprawy w półroczu zimowem 1913/4 wynikami zamierzonych badań tegorocznych, p. Goetel przedstawi Komisyi ostateczne sprawozdanie ze swych poszukiwań i zwróci do Muzeum wypożyczone mu materyały paleontologiczne, oznaczone i pomnożone. — Prof. J. Jarosz uzupełniał swe dawniejsze spostrzeżenia i zbierał materyały do dokładniejszego podziału stratygraficznego wapienia węglowego w W. X. Krakowskiem; praca ta ukończona zostanie prawdopodobnie w roku bieżącym, w najbliższym zaś czasie przedstawi p. Jarosz Sekcyi drugą część swej monografii trylobitów krakowskich, której część pierwsza została wydana w Rozprawach Wydziału matematyczno-

przyrodniczego w roku 1909. — P. S. Małkowskiemu poleciła Sekeya badanie wydym. Na wycieczkach odbytych w okolicy Krakowa stwierdził on pokrewieństwo wydym krakowskich z wydymami niżu północnego a w okolicy Szczakowoy wykrył proces tworzenia się obecnie nasypów piaszczystych o wybitnych cechach parabolicznych. Celem porównania wydym Królestwa Polskiego i Galicyi z podobnymi utworami badanymi już przez specjalistów, p. Małkowski zwiedził obszar wydymowy między Wisłą i Notecią w W. X. Poznańskim i przeszedł pomorskie wybrzeża Bałtyku między Wuszczą (Stolpmünde) i Lebą. Uzupełniał on też swoje dawniejsze spostrzeżenia nad wydymami w dolinie dolnego Bugu, o których wiadomość zamieścił w „Kosmosie“ z r. 1912, a obecnie zajmuje się zbadaniem pod względem mineralogicznym materiałów tworzących wydmy. — PP. Dr. B. Rydzewski i S. Małkowski udali się w sierpniu r. z. na Żmudź w celu dopełnienia zbiorów Komisji fizyograficznej skamielinami powszechnie znanej formacji jurajskiej w Popielanach i okolicy. Gościny i pomocy udzielił im tam Ks. Jurski, proboszcz w Popielanach, który też uzyskany materiał wzbogacił okazami przez siebie zebranymi. P. Małkowski zebrał nadto dla Komisji skamieliny jurajskie w Łukowie. — P. S. Weigner studyował w dalszym ciągu zjawiska krasowe w pasmie jurajskim krakowsko-wieluńskim i zwiedził w ubiegłym roku brzeg jurajski na północ od Olkusza tudzież przestrzeń między granicą a Olkuszem, nadto zrobił kilka wycieczek w okrębie jury i tryasu w W. X. Krakowskim. Do wykończenia tej pracy potrzeba jeszcze będzie kilku wycieczek w okolicy Janowa i Częstochowy, które

p. Weigner zamierza wykonać z początkiem lata b. r. — P. B. Wigilew znalazł i zebrał skamieliny neokomskie w dziewięciu punktach położonych między doliną Chocholowską i Małą Łąką w Tatrach. Zamierzonemu uzupełnieniu i poprawieniu odpowiedniej części w mapie geologicznej prof. W. Uhliga stało na przeszkodzie bardzo słotne lato i przedwczesna zima. — Prof. Dr. W. Friedberg złożył Sekcyi, wywiązując się z zadania podjętego w roku 1911, pracę p. t.: Formacja solna w Kossowie.

Wobec naglącej potrzeby nowego poprawnego wydania mapy geologicznej W. X. Krakowskiego, po zupełnem wyczerpaniu mapy wykonanej przez ś. p. Prof. S. Zaręcznego a zamieszczonej w trzecim zeszycie Atlasu geologicznego Galicyi, Sekcja geologiczna przystąpiła do reambulacyi terenu celem rewizyi dotychczasowych o nim wiadomości i uzupełnienia lub poprawienia ich na podstawie nowych spostrzeżeń. Redakcyę zamierzonych publikacyj objął Komitet, złożony z pp. prof. Dra J. Morozewicza, prof. Dra M. Raciborskiego, prof. Dra E. Romera i prof. Dra W. Szajnochy. Zadanie rozdzielono pomiędzy kilku współpracowników, mianowicie pp. prof. J. Jarosza (wapień węglowy), S. Weignera (tryas), Dra K. Wójcika (jura), Dra W. Kuźniara (kreda, miocen, dyluwium) i Dra J. Smoleńskiego (dyluwium i morfologia). Wszyscy oni rozpoczęli już pracę w roku ubiegłym, równocześnie zaś kończono rozpoczęte w r. 1910, subwencyonowane przez W. Wydział Krajowy badania produktywnego karbonu krakowskiego pod kierunkiem prof. Dra J. Grzybowskiego.

Z polecenia Sekcyi zoologicznej czynni byli pp.

A. Lityński, S. Minkiewicz i Dr. L. Sitowski. Zadaniem dwóch pierwszych były poszukiwania faunistyczne w jeziorach tatrzańskich. P. Lityński zajął się specjalnie rzędem skorupiaków *Cladocera*, p. Minkiewicz zaś pozostałymi działami fauny oraz uzupełnieniem swych dawniejszych badań nad stosunkami rozrodczymi widłonogów i wioselczaków, przyczem stwierdził, że te ostatnie rozmnażają się w wyżej położonych jeziorach monocyklicznie. Liczba stawów i młak, zwiedzonych przez p. Minkiewicza w pierwszych dniach marca i w czasie od połowy lipca do początku października, wynosi 45; znaczna ich część była badana po kilka razy; poszukiwania, rozszerzone tym razem na 27 nie badanych przedtem przez p. Minkiewicza stawów węgierskich, powiększyły liczbę poznanych z Tatr gatunków o 15; z tych trzy są prawdopodobnie jeszcze nieopisane; przybyło też dużo nowych stanowisk. Z dotychczasowych poszukiwań wynika, że fauna jezior tatrzańskich zbliża się swym charakterem do fauny północnej w wyższym stopniu niż fauna jezior alpejskich. — P. Lityński badał przedewszystkiem faunę stawów wysoko położonych, zbiorników podgórskich po południowej stronie Tatr i jezior zachodnio-tatrzańskich, w ogólnej liczbie 30. Plany tak jego jak i p. Minkiewicza nie mogły być w całości wyczerpane z powodu dżdżystego lata i tak wczesnych mrozów, że już w połowie września nawet jeziora położone w średnich wysokościach pokryły się lodem. — Drowi L. Sitowskiemu poleciła Sekcya badanie ssawców i ptaków w Pieninach oraz zebranie okazów tych zwierząt dla Muzeum fizyograficznego; obserwował on też przelot ptaków wzdłuż koryta Dunajca w Pieninach w czasie ich peryodycznych

wędrówek; z ssawców zwracał uwagę przedewszystkiem na drobne gatunki: niedoperze, owadożerce i gryzonie. Zebrane okazy złożył już p. Sitowski częściowo w Muzeum; znajdujący się pomiędzy nimi płowy okaz orzechówki (*Nucifraga caryocatactes*) jest przykładem typowego flawizmu, nieznanego dotychczas u tego gatunku. — P. J. Bayger, wywiązując się z zadania podjętego w r. 1911, zestawił do Muzeum fizyograficznego pierwszą część zbioru krajowych gadów i płazów, obejmującą około 50 świetnie spreparowanych okazów.

Sekcya botaniczna poleciła badania flory pięciu współpracownikom. P. W. Augustynowicz zebrał około 100 gatunków porostów w Tatrach, po polskiej ich stronie i w dolinie Koprowej po stronie węgierskiej; opracowanie tego materiału jest na ukończeniu. — Dr. W. Szafer, podjąwszy zbadanie flory kwiatowej kotliny sandomierskiej, zwiedził części powiatów: mieleckiego, kolbuszowskiego, niskiego i przeworskiego, zwracając uwagę przedewszystkiem na formacje leśne dawnej Puszczy Sandomierskiej. Praca ta potrwa dwa do trzech lat, w ciągu których Dr. Szafer spodziewa się uzyskać materiał wystarczający do zestawienia mapy botaniczno-leśnej dla galicyjskiej części wymienionej puszczy. Gromadził też Dr. Szafer zbiory i zapiski celem opracowania zasięgu gatunków roślin kwiatowych w kotlinie sandomierskiej. Jako częściowy rezultat przeszłorocznych poszukiwań złożył pracę p. t. O niektórych rzadszych roślinach niżu galicyjskiego; z 13 omówionych w niej gatunków, ciekawych pod względem rozmieszczenia geograficznego, trzy są nowe dla flory galicyjskiej. — P. T. Wilczyński, któremu Sekcya poleciła zebranie i opraco-

wanie flory gipsów pokuckich, zmuszony był złym stanem zdrowia do porzucenia tego planu, przystąpił natomiast do opracowania flory grzybów gnojowych okolic Lwowa i wyniki tej pracy przedstawi w końcu czerwca b. r. — Dr. J. Wołoszyńska przedsięwzięła monograficzne opracowanie grupy *Peridineae*. Zgromadzone dotychczas materiały, pochodzące ze stawów lwowskich, z Tatr, Podola, stawów janowskiego, białogórskiego, dobrostańskiego, dolińskiego i z oczararu w Tuchli, nie są jeszcze dostateczne do wymienionego celu, p. Wołoszyńska postanowiła przeto uzupełnić je w roku bieżącym i spodziewa się, że podjętą pracę wykończy z początkiem roku 1914. — P. A. Żmuda w dalszym ciągu swych poszukiwań florystycznych w Krakowskim i w Tatrach ograniczył się w zakresie roślin kwiatowych do rodzajów trudniejszych; dostarczyły one pewnej ilości rzadszych lub ciekawych pod względem rozmieszczenia form i gatunków. Szczególniejszą zaś uwagę poświęcił p. Żmuda mchom, zwłaszcza w Tatrach, gdzie w jaskiniach odkrył cały szereg gatunków, częścią nowych dla Polski lub dla Tatr, częścią u nas zresztą bardzo rzadkich a zastąpionych na tych stanowiskach przez formy bardzo odmienne od typowych. Osobliwe warunki w jaskiniach umożliwiły widocznie istnienie tam niektórym gatunkom, rozmieszczonym głównie w Europie południowej lub zachodniej a utrzymującym się u nas tylko na wyjątkowych stanowiskach, jak np. *Eurhynchium speciosum* koło źródła w Jaszczurówce. Z materiałów zebranych w r. 1912 złożył p. Żmuda 3-ci i znaczną część 4-go zeszytu wydawnictwa „Bryotheca Polonica“ oraz uzyskał kilka numerów do zbioru „Sphagna Polonica exsiccata“.

Dr. H. Zapałowicz prowadził dalej rozpoczętą w r. 1903 rewizję roślin kwiatowych w krajowym zielniku Komisji fizyograficznej i rezultaty jej ogłaszał w swym „Przeglądzie krytycznym roślinności Galicji“, wydawanym w Rozprawach Akademii Umiejętności.

Praca nad opisową „Florą Polską“ postąpiła w roku ubiegłym, niestety, tylko bardzo nieznacznie, z powodów od Komisji niezależnych.

Do wydania w swych Sprawozdaniach otrzymała Komisja fizyograficzna, jako rezultat prac podjętych bez pomocy z jej strony, następujące materyały do fizyografii: Dra E. Niezabitowskiego „Materyały do fauny słoni kopalnych Polski“, „Szczątki mamuta na Podhalu“, „Czaszka nosorożca włoskiego ze Złotego Potoka“ i notatkę p. t. „Z życia płomykówki“, Bar. J. Brunickiego „Spis motyli zebranych w powiecie stryjskim, część IV i V“ (ostatnia), pp. A. Wróblewskiego i T. Biborskiego „Przyczynek do znajomości grzybów powiatu lwowskiego“, p. A. Żmudy „Zoocecidia roślin krajowych“.

Do Muzeum przybyły, oprócz zbiorów i okazów złożonych przez pp. J. Baygera, prof. Dra W. Friedberga, St. Małkowskiego, Dra B. Rydzewskiego, F. Schillego i Dra L. Sitowskiego: 1) zbiory lub okazy zwierząt, roślin, skamielin lub skał, podarowane przez Ekonomat m. Krakowa, pp. M. Drewkę, Włódz. Dziakiewicza, X. Jurskiego w Popielanach, Dra B. Kropaczka, J. Paczoskiego w Chersonie, J. Popka, prof. Dra W. Rotherta, S. Stobieckiego, inż. Świątkowskiego w Rachinie, inż. St. Tychoniewicza w Stryju, st. inż. F. Vetulaniego, A. Wróblewskiego, Dra H. Zapałowicza we Lwowie, A. Żmudę, 2) książki i broszury podarowane przez Za-

rząd Muzeum im. hr. Dzieduszyckich we Lwowie, Dra H. Dziedzickiego w Warszawie, prof. Dra J. Grzybowski, p. B. Koto w Tokyo, prof. Dra M. Kowalewskiego w Dublanach, p. J. Paczoskiego w Chersonie, prof. Dra E. Romera we Lwowie, p. F. Schillego w Podhorcach, p. S. Stobieckiego i p. A. Żmudę, 3) książki otrzymane drogą wymiany, 4) rośliny i książki zakupione.

Do użytku naukowego wydano z muzeum Drowi Odnierowi w Upsali okazy *Bilharzia polonica* i p. S. Weignerowi ryby karbońskie z Tenczynka. — Konserwowaniem i porządkowaniem zbiorów zajmowali się Dr. W. Kuleczyński, pp. A. Żmuda, J. Kołodziejczyk, J. Premik i stypendyści Akademii Um., pp. Bellert, J. Popek, W. Tyrankiewicz i S. Weigner.

Komisya antropologiczna. W dziale czysto antropologicznym Prof. Talko-Hryncewicz przedstawił sprawę odkrycia w Czechach kości uważanych za szczątki Żyżki i rozbierał kwestyę ich autentyczności z punktu widzenia antropologicznego.

Prof. Hryncewicz zdawał sprawę ze zjazdu czeskich archeologów i antropologów w Pradze dnia 25—28 maja 1912, w którym brał udział.

Prof. Hryncewicz przedstawił sprawę wydania nowej instrukcyi dla badań antropologicznych na ziemiach polskich w porozumieniu z uczonymi warszawskimi, a nadto złożył sprawozdanie ze swoich dalszych badań antropologicznych dokonanych w lecie r. 1912 wspólnie z p. Frankowskim, asystentem Zakładu antropologicznego Uniwersytetu Jagiell., nad Góralsszczyzną polską oraz z wycieczek antropologicznych przedsięwziętych do Wrocławia, Poznania, Wilna, Kowna i Naczy na Litwie.

W dziale archeologicznym nadesłał p. Stanisław Jan Czarnowski z Miechowa obszerny opis swoich wieloletnich badań i poszukiwań archeologicznych dokonanych w jaskini t. zw. Ciemnej i Oborzysku Wielkiem oraz innych jaskiniach i schroniskach Góry Koronnej koło Ojcowa, gdzie odkryte zostały ważne zabytki epoki paleolitycznej i neolitycznej jakoteż ślady pobytu człowieka z okresów metalowych.

Dr. Wiktor Kuźniar wspólnie ze słuchaczem archeologii p. Leonem Kozłowskim złożyli sprawozdanie z swoich poszukiwań archeologicznych, dokonanych z zasiłkiem Komisji we wsi Jaksicach nad Wisłą w powiecie pinzowskim na miejscu, gdzie się znalazły ślady stacyi łowców mamutowych z epoki paleolitu ze szczątkami ogniska i narzędzi krzemiennych.

Prof. Demetrykiewicz wspólnie ze stypendystą Akademii p. Michałem Drewką robili dalsze systematyczne badania na rozległym cmentarzysku ciałopalnem z urnami z epoki bronzowej w Mydlnikach koło Krakowa, gdzie oprócz charakterystycznych okazów ceramiki odkryto wiele ważnych wyrobów bronzowych.

Dr. Demetrykiewicz badał również szczątki zagadkowych podziemnych grot wyżłobionych sztucznie w skamieniałym piasku, które odkryto w lesie w Chraplicach koło Przemyśla i stwierdził, że owe zabytki nie sięgają epoki przedhistorycznej, tylko są to resztki mieszkań pustelniczych czernców Bazylianów, którzy dawniej mieli w tem miejscu swój drewniany monasterek.

Słuchacze archeologii pp. M. Drewko i L. Kozłowski przeprowadzili kosztem Komisji według wskazówek Prof. Demetrykiewicza poszukiwania archeologiczne

na zagrożonem orką cmentarzysku ciałopalnem z urnami z epoki późno-bronzonej w Gorzycach w Tarnobrzelskim i przywieźli liczne okazy ozdobnej ceramiki do Muzeum.

Ciż sami słuchacze dokonali również próbných poszukiwań na sąsiedniem cmentarzysku w Sokolnikach i przekonali się, że pochodzi ono z epoki La Tène, ma ceramikę ozdobną charakterystycznej formy a wewnątrz popielnic liczne podarki grobowe z brązu, żelaza i szkła.

Do Muzeum archeologicznego przybyły oprócz wykopalisk przywiezionych z wycieczek Prof. Demetrykiewicza, Dra Kuźniara, pp. Drewki i Kozłowskiego jeszcze następujące zabytki:

P. Ludwik Haupt, kierownik szkoły we wsi Ułaszówcach w pow. czortkowskim, darował cztery ozdobne naczynia gliniane, klinik i okrzeseł krzemienno, znalezione w neolitycznym grobie kamiennym skrzynkowym, odkrytym przypadkowo w tejże miejscowości.

P. Leon Kozłowski ofiarował dwa naczynia z brązu brązowej i jedno gliniane czarno szmelcowane oraz umbo żelazne z grobu epoki rzymskiej, znalezione w Pogwizdowie koło Teczycy w pow. miechowskim.

Tenże ofiarodawca złożył dwa ułamki fibul brązowych i monetę rzymską brązową jakoteż i srebrną, znalezione przypadkowo w Kazimierzy Wielkiej w pow. pinchowskim, gub. kieleckiej.

Dr. Ryszard Urbanik z Tarnobrzega darował: a) lampkę późno-rzymską glinianą znaną w Majdanie kolbuszowskim, b) narzędzie krzemienne retuszowane z wydmy w Zaleszanach w pow. tarnobrzelskim, c) fragmenty malowanych naczyń neolitycznych z pod Buczacza.

P. J. Stalony-Dobrzański ofiarował ostrze strzały brązowej z tulejką znalezione w okolicy Kijowa.

P. Jurczyński, słuchacz filozofii, złożył w Muzeum fragmenty naczyń zebrane na grodziskach w Zawadzie koło Melsztyna, w Nasączowicach i Podegrodziu w Sądeckiem.

P. St. Peszko, słuchacz filozofii, ofiarował siekierkę kamienną z otworem na rękojeść nieznanego pochodzenia.

Dr. Kuźniar ofiarował topór żelazny, starożytny, znaleziony w głębi ziemi obok grubych pni dębowych w Dąbiu pod Krakowem.

Architekt p. Wyczyński z Krakowa darował starodawne naczynia gliniane o średniowiecznej ornamentyce, znalezione w czasie kopania fundamentów w oficynach Pałacu Spiskiego w Krakowie.

W Muzeum archeologicznem pracowali w ciągu ostatniego roku Dr. Robert Rudolf Schmidt, profesor Uniwersytetu w Tybindze, wybitny specjalista paleolitu oraz Dr. Ernest Reisinger, archeolog z Monachium.

W dziale etnograficznym Komisya prowadziła dalej badania nad Góralami polskimi. P. Seweryn Udziela przedstawił wynik badań nad grupą Górali, zamieszkujących częściowo powiaty: myślenicki, limanowski i kilka wsi w powiecie wielickim, których to Górali nazwano „Kliszczakami“. Uboga literatura tycząca się tej grupy góralszczyzny polskiej (Stanisław Staszic, Wincenty Pol), właściwie krótkie notatki, jakie w druku posiadamy, zmuszają badacza do studyów na miejscu. Referent objechał 36 wsi zamieszkałych przez tę ludność. Kliszczaki są mniej dorodni i mniej zdolni od Górali podhalskich i beskidowych, ale mówią, strojem i sposo-

bem budowania zaliczają się do Góralsszczyzny. Sami też mają się za Górali i lekcewążą lud mieszkający od nich niżej na północ, nazywając go pogardliwie „Lachami“. Graniczą od północy z Krakowiakami, od zachodu z Góralami beskidowymi, od południa z Podhalańcami, a od wschodu z sądeckimi Lachami. Dawniejszy strój zanika tu bardzo szybko i zastępowany bywa przez tandetę wiedeńską, kupowaną na jarmarkach. Znikają także typowe chaty góralskie, a na ich miejsce powstają domki murowane, kryte dachówką. Z tego powodu jest rzeczą pilną dokonanie drobiazgowych i gruntownych badań nad ubiorem i budownictwem tego ludu. P. S. Udziela prowadzi studia nad strojem ludowym i mógł stwierdzić, że strój tych górali posiada cechy dawnej starożytności.

W celu poparcia badań polskiego obszaru etnograficznego wybrała Komisya specjalny komitet z pp. prof. J. Rozwadowskiego, prof. K. Nitscha i S. Udzieli, który miał zastanowić się nad sposobem poparcia tych badań. Komitet opracował odpowiedni kwestyonaryusz według projektu p. Leona Wasilewskiego, a Komisya uchwaliła kwestyonaryusz ten wydrukować w 2000 egzemplarzach i zaprosić licznych współpracowników do zbierania dat potrzebnych.

W tomie XIII „Materiałów antropologiczno-archeologicznych i etnograficznych“ wydrukowano pracę p. Aleksandra Saloniego: „Szlachta zaściankowa w Delejowie“.

Komisya bibliograficzna nauk matematyczno-przyrodniczych pracowała w roku spra-

wozdawczym normalnie, klasyfikując zebrany przez sekretarza materiał naukowy.

„Katalog Literatury naukowej Polskiej“ ukazywał się systematycznie w dalszym ciągu. Wydano zeszyt za drugie półrocze 1911 r. oraz za pierwsze półrocze 1912 r. Zeszyt za drugie półrocze 1912 r. znajduje się w przygotowaniu.

Zestawienie za rok 1911 wykazuje 536 prac przez 347 autorów.

Komisya historyi nauk matematycznych i przyrodniczych. Następujące komunikaty naukowe wpłynęły do Komisji w ciągu ubiegającego roku administracyjnego (1912/13):

Prof. Dr. Adam Wrzosek przedstawił rękopis pracy botanicznej Dra Tytusa Chałubińskiego (1820—1889) p. n.: *Zur Entwicklungsgeschichte der Spaltöffnungen*, napisanej w 1845 r. na podstawie badań drobnowidowych, wykonanych w pracowni prof. Schenka w Würzburgu. Pracę tę, zupełnie nieznaną biografom ś. p. Tytusa Chałubińskiego, znalazł sprawozdawca w Zakopanem w Domu Chałubińskiego, wśród wielu jego rękopisów, zawierających przeważnie streszczenia różnych dzieł naukowych. Rzecz ta prawdopodobnie nie była drukowana. Zasługuje ona na szczególną uwagę z tego względu, że zajmuje się historią rozwoju roślin, a więc nauką zaledwie rozpoczynającą się w tych czasach, w których Chałubiński rzecz tę pisał.

Prof. Wrzosek podał dalej kilka wiadomości, zaczerpniętych z aktów Archiwum Uniwersytetu Jagiello o ogrodzie i folwarku w Łobzowie, które Szkoła Główna Koronna przeznaczyła w r. 1789 na urządzenie w nich,

między innemi rzeczami, pola doświadczalnego, na którym uczniowie szkół średnich mogliby poznawać praktyczne rolnictwo i rzeczy ścisły z gospodarstwem związek mające.

Czł. J. Rostafiński podał tymczasowy komunikat p. t.: *Agnus scyticus*, zastrzegając sobie dostarczyć w tej mierze wiadomości bardziej szczegółowych.

X. Konstanty Czaykowski, T. J., przedstawił rzecz p. t.: *Z historyi omyłek i kontrowersyi w dziedzinie chronologii*. Referent, zwróciwszy uwagę na wielką niepewność rachuby chronologicznej w odleglejszej starożytności, zaznaczył doniosłość w tej mierze poszukiwań kalendarjograficznych i chronologicznych ś. p. prof. Franciszka Karlińskiego, który szczęśliwą interpretacją kilku niejasnych miejsc astronomicznych w księgach Starego Testamentu, stosując do nich rachunek, zdołał (około r. 1882) ustalić daty kilkunastu znaczących wydarzeń dziejowych w epokach odległych, takich jak wtargnięcie Hyksosów, Exodus Żydów z Egiptu itd. Studya Eisenlohra nad t. zw. wielkim papyrusem Harres, oraz świeże poszukiwania Edwarda Mahlera potwierdziły w zupełności prawdziwość epok owych, ustalonych nasamprzód przez Karlińskiego.

Czł. L. Birkenmajer przedstawił następujące dwa komunikaty: a) *Wiadomość o mapie geograficznej Litwy Tomasza Makowskiego, z r. 1613, uważanej niesłusznie za zaginioną*.

Niesłychaną tę rzadkość, której J. A. Załuski nie znał, Janocki nigdy nie widział i napróżno poszukiwał, a Michał Wiszniewski i Rastawiecki za zaginioną uważali, wykrył sprawozdawca w sierpniu 1908 r. w Biblio-

tece uniwersyteckiej w Upsali. Rysowana przez Tomasa Makowskiego, który podpisał się na niej „Polonus Geographus“ została wyszytychowana przez Janssona r. 1613 w Amsterdamie na koszt księcia Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła. Oprócz Litwy daje ta mapa także cały bieg Dniepru.

Komisya uchwaliła sporządzić fotograficzną reprodukcję tej ciekawej karty. Czł. Komisyi Dr. Fr. Fuchs objawił gotowość do zajęcia się tą sprawą. Dyrekcyja Biblioteki uniwers. w Upsali zgodziła się na przysłanie tego zabytku do Krakowa.

b) *Wiadomość historyczna o pierwszej lunecie w Polsce.*

Na podstawie wzmianek i figur, znajdujących się w dwóch nader rzadkich drukach belgijskich (z lat 1620 i 1627) wykazuje referent, że zbudowana w r. 1609 przez Galileusza w Florencyi pierwsza luneta dostała się do Polski nie później jak w r. 1613, że w tym oto roku i po nim najbliższych znajdujemy taką lunetę w Kolegium Jezuitów w Kaliszu (nieco później także w Poznaniu), gdzie narzędzie to służyło m. i. do obserwowania plam słonecznych, przez Galileusza i przez Scheinera niemal równocześnie (1610—1611) wykrytych. Doszły nas z tego samego historycznego źródła nawet nazwiska dwóch polskich Jezuitów, którzy jeszcze w latach 1615—1618 kontynuowali w Kaliszu te same spostrzeżenia astronomiczne.

Nadto zawiadomił referent, że długo oczekiwany rękopis traktatu Marcina Biema z Olkusza († 1540) p. t. *Nova Kalendarii Romani reformatio*, wypracowany przezeń w latach 1515—1516 na V-te Koncylium Laterańskie, przybył nareszcie z Florencyi do Krakowa, że

odpis pierwotnego chirografu (znajdującego się w Bibliotece Jagiell.) został przez referenta z florenckim „czystopisem“ troskliwie porównany, odmianki tekstu wynotowane, tak, że w najbliższych miesiącach będzie można rozpocząć druk tego ciekawego zabytku.

Biblioteka Akademii. Inwentarz biblioteczny liczy dzieł 43199 (oprócz zbiorów Walewskiego i Lubomirskiego).

Zbiór map i atlasów liczy 760 numerów.

W roku ubiegłym otrzymała biblioteka 194 darów w 214 tomach.

Z czytelni, otwartej codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) od godz. 10—2 i 6—8, korzystało oprócz członków Akademii i współpracowników Komisji, 245 osób 3757 razy; dzieł czytano 1219, rękopisów 246, sprowadzonych 99. Na zewnątrz wypożyczono 487 dzieł w 868 tomach.

Zbiór rękopisów liczy obecnie 1817 numerów i 4 depozyty (Nrów 24), dyplomatów 330.

W tym dziale dary pochodzą: od ks. Władysława Jelonka (2), od p. Hr. Maryi z Śniadeckich Osiecimskiej-Czapskiej i od rodziny ś. p. Romana Żulińskiego.

Sprawozdanie Stacyi Naukowej i Biblioteki Polskiej w Paryżu za rok 1912. W roku ubiegłym minęło lat dwadzieścia od chwili, gdy na mocy układu, między Akademią Umiejętności w Krakowie a Towarzystwem historyczno-literackiem polskiem w Pa-

ryżu zawartego i przez rządy francuski (2. VII. 1891) i austriacki (18. II. 1892) zatwierdzonego, bogate zbiory Biblioteki Polskiej, przez Wychodźców naszych w r. 1838-ym założonej, przeszły na własność pod opiekę i zarząd Akademii, jako jej Stacya Naukowa w Paryżu.

Była to pora, gdy, po szeregu lat wielkiego rozwoju i ożywienia, ten poważny zakład polski na obczyźnie zaczął powoli ku upadkowi się chylić i w stan odretwienia zapadać, zarówno pod wpływem zmienionych we Francyi warunków politycznych, jak i na skutek ciągłego nieuchronnego, niestety, wymierania starej Emigracyi, której dziełem i chlubą Biblioteka była przez długie lata. Troska też właśnie ówczesnych opiekunów Biblioteki, z księciem Władysławem Czartoryskim na czele, o dalszy jej byt i rozwój była powodem i pobudką do oddania puścizny emigracyjnej w nowe a pewne ręce.

Przez tych lat dwadzieścia pod zwierchnim kierunkiem Akademii, przy współudziale grona członków tutejszej kolonii polskiej, Biblioteka na nowo żyć i rozwijać się zaczęła, z instytucyi zaniedbanej i martwej poniekąd znowu się organizmem stała żywym i kwitnącym, który z pożytkiem krajowi i społeczeństwu służy, a przed obcymi o naszej żywotności i rozwoju godnie świadczy.

Rosły przez te lat dwadzieścia ciągle, choć zwolna, zbiory biblioteczne, przybył cenny depozyt pamiątek i druków Mickiewiczowskich; przedewszystkiem powiększała się liczba czytających i pracujących, z kilkuset w pierwszych latach do kilku obecnie tysięcy.

Niezbędnem też okazało się rozszerzenie siedziby

instytucyi, co przed czterema laty w czyn wprowadzone zostało, dzięki hojnemu zapisowi dawnego jej zwierzchnika ś. p. Lubomira Gadona.

Zdwojono prawie wówczas ilość sal bibliotecznych, a jednak już odczuwać się daje potrzeba nowego rozszerzenia ksiąźnicy: w składach brak miejsca na nowe nabytki, a z czytelników niejeden od drzwi odejść musi, bo stołów do pracy w czytelni za mało.

Odbiło się też to w pewnej mierze na frekwencyi w roku sprawozdawczym: liczba nazwisk, zapisanych w księdze czytelników, zmniejszyła się o czterysta kilkadziesiąt. Ubyli jednak wyłącznie czytelnicy gazet, których przeciągnęła założona przez młodzież i od roku przeszło z powodzeniem działająca, a dzień cały otwarta, Czytelnia akademicka.

Dla pracujących jednak naukowo nigdy jeszcze dotąd miejsca nie zabrakło: gdy w sali publicznej zbyt ciasno, znajduje się dla nich pomieszczenie w innych pokojach, przy wspólnych z urzędnikami naszymi stołach. Podobnież, gdy zbiory nasze nie wystarczają, uciekamy się do łaskawej a niezawodnej pomocy instytucyi w kraju: do Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, do Zakładu Ossolińskich we Lwowie.

Że w Bibliotece Polskiej w Paryżu pracować poważnie można, wiedzą o tem nie tylko rodacy, wciąż licznie na studia tutaj przybywający; pamiętają o tem również i cudzoziemcy. Biblioteka Narodowa francuska coraz czytelników swoich do nas po rzeczy polskie odsyła. Uniwersytet Paryski, Szkoła Nauk Politycznych i inne wyższe zakłady naukowe przyjmują rozprawy i tezy o treści polskiej i do takiego wyboru zachęcają.

Świeżo ukazała się w druku rozprawa doktorska o stosunkach Francyi i Polski za Sobieskiego; są zaś poza-tem w toku prace inne, o konstytucyi 3-go Maja, o X. Skardze, o Bohdanie Zaleskim, o Lindem, o Niemcewiczu.

I z archiwów naszych niejeden dokument ważny na jaw wychodzi, że wymienimy dla przykładu ciekawe pamiętniki z czasów Konfederacyi Barskiej księżny Teofili z Jabłonowskich Sapieżyny, które od kilku miesięcy ogłasza w Przewodniku lwowskim naukowo i z erudycją wielką jeden z historyków naszych.

Z usług Stacyi korzystają nie tylko ci, co w Paryżu stale lub czasowo przebywają, czy to w samej Bibliotece, czy też, dzięki jej poleceniom i wskazówkom, w innych instytutach paryskich. Służy ona chętnie uczonym polskim i obcym, którzy z oddali do niej się zwracają. Druki i rękopisy nasze dalekie nieraz podróże odbywają; z różnych stron przychodzą do nas zapytania i kwerendy, na które jak najchętniej i jak najlepiej w miarę możności odpowiadać się staramy.

Odczyty nasze, które już od lat pięciu stale w porze zimowej miejsce mają, i na których głos zabierają młodzi uczeni nasi, na studyach czasowo w Paryżu przebywający, zdobyły sobie uznanie, pozyskały nie nazbyt liczne może, ale stale grono słuchaczy i, co najważniejsza, są łącznikiem między tutejszą kolonią polską a światem naukowym w kraju.

Nie należy wreszcie pomijać milezieniem i tego, że po wielu latach zapomnienia o nas ze strony świata urzędowego francuskiego nastąpił od lat kilku zwrot ku lepszemu. Otrzymała więc najpierw Biblioteka dar po-ważny tutejszych wydawnictw urzędowych; przed trzema

zaś laty zmniejszono instytucyi naszej podatki o sumę dość znaczną, bo o sześćset kilkadziesiąt franków rocznie. W roku znowu następnym (1911-ym) Rada Miasta Paryża przyznała Bibliotece subwencję jednorazową w kwocie 250 franków; w roku ubiegłym po raz drugi taki sam zasiłek uchwalono, i jest nadzieja, że ta subwencya i nadal będzie utrzymana.

Pamięta również o nas kraj, pamiętają i rodacy: wdzięczność naszą winniśmy przede wszystkim Wysokiemu Sejmowi krajowemu, który od lat kilku subwencję poważną dla Stacyi uchwala; dalej członkom Komitetu miejscowego, których składki coroczne wielką są w budżecie naszym pomocą; jedna z tych składek będzie w roku bieżącym skapitalizowana i stanie się zaczątkiem nowego funduszu żelaznego Stacyi.

Pamiętają o Bibliotece instytucje różne, krajowe, i obce, wydawnictwa swoje do Paryża przysyłając; nie zapominają i księgarze polscy i nakładami swoimi, choć zrzadka, zbiory nasze zasilają. Nie brak wreszcie wśród ofiarodawców i osób prywatnych, których listę corok dość znaczną z wdzięcznością ogłaszamy.

Wszystko to jednak nie wystarcza. W składach bibliotecznych i w czytelni coraz ciasniej, miejsca dla książek i dla czytelników coraz mniej, i Biblioteka z upragnieniem wyczekuje jakiegoś nowego dobroczyńcy, drugiego Gadona, któryby hojnym darem czy zapisem pozwolił ponownie rozszerzyć lokal Biblioteki, zbiory jej gruntownie uporządkować, powiększyć personal, stworzyć pracownię naukową. Może to nowe dziesięciolecie, teraz zaczęte, da nam to wszystko zobaczyć...

Przystępując do właściwego sprawozdania z dzia-

łałości instytucji naszej w roku ubiegłym, przedewszystkiem uczcić winniśmy pamięć przedwcześnie zgasłego w dn. 3-im sierpnia śmiercią tragiczną członka Komitetu miejscowego, ś. p. Kazimierza Stryjeńskiego, zasłużonego na niwie historycznej pracownika i gorącego, choć na obczyźnie był zrodzony, patrioty. Cześć jego pamięci.

Ruch czytelników w roku sprawozdawczym przedstawia się w sposób następujący (w nawiasach podano liczby odpowiednie z roku poprzedniego):

Miesiące	Dni otwarcia	Osób czytających
Styczeń . . .	24 (26)	764 (766)
Luty	22 (22)	672 (734)
Marzec . . .	25 (25)	605 (708)
Kwiecień . .	17 (16)	399 (433)
Maj	22 (25)	533 (597)
Czerwiec . . .	25 (25)	474 (550)
Lipiec	12 (11)	196 (175)
Sierpień . . .	Biblioteka zamknięta	
Wrzesień . . .	13 (14)	207 (299)
Październik . .	26 (26)	549 (646)
Listopad . . .	23 (24)	620 (677)
Grudzień . . .	21 (20)	528 (506)
Razem . . .	230 (234)	5527 (6091)

Podobnie, jak lat poprzednich, Stacya urządziła w ciągu roku ubiegłego nową seryę odczytów. Przemawiali: w styczniu, 4-go Dr. Bolesław Orłowski, 25-go Dr. Witold Broniewski; w lutym, 15-go Dr. Maryan Kukiel; w marcu, 7-go Dr. Mieczysław Smolarski, wymienieni już w sprawozdaniu zeszłorocznem. Ostatni odczyt przed letniemi wakacyami wygłosił Dr. Władysław

Konopczyński, w dniu 23 maja „O pierwszej Emigracji polskiej“. Tej zimy rozpoczęliśmy nową seryę: 9 stycznia r. b. Dr. Władysław Günther mówił „O twórczości Aleksandra Fredry“; 23-go stycznia Dr. Józef Ujejski „O Mesyanizmie polskim“; 6-go lutego Dr. Stanisław Kot „O głównych znamionach kultury polskiej wieku XVI“; 20-go lutego Doc. Dr. Jan Nowak „O dziejach poglądów na budowę Karpat“; 13-go marca Dr. Tadeusz Wałek „O Egipcie w czasie piramid“.

Doroczne posiedzenie publiczne Stacyi odbyło się jak zwykle w dniu 3 maja w dolnej sali bibliotecznej, wobec nadzwyczaj licznie zebranej publiczności. Przewodniczył i zagaił zebranie ks. Adam Czartoryski, prezes Komitetu miejscowego. P. Władysław Mickiewicz odczytał sprawozdanie z działalności Instytucyi za rok poprzedni (zob. Rocznik Akademii za rok 1911/12, str. 119—126), poczem Dr. Ignacy Chrzanowski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, który umyślnie w tym celu do Paryża przyjechał, wygłosił odczyt „O Zygmuncie Krasińskim. W setną rocznicę jego urodzin“.

Dnia 21 maja odbyło się w Montmorency, urządzone staraniem Stacyi, doroczne nabożeństwo żałobne za Niemcewicza, Kniaziewicza i innych Polaków, zmarłych na wychodźstwie. Kazanie w języku francuskim wygłosił O. Sejourné, dominikanin. Zarządy kolei, na skutek zabiegów Stacyi, zniżyły ceny biletów do połowy. Osób paręset wzięło udział w tej pielgrzymce do grobów polskich.

W maju również, w odpowiedzi na urzędowe zaproszenie, Zarząd Stacyi przyłączył się do życzeń, powszechnie przez kraj cały i przez cudzoziemców składa-

nych starodawnej Wszechnicy lwowskiej z okazji obchodu dwóchsetpięćdziesięciolecia jej istnienia. W tymże miesiącu, na wieść o zgonie Bolesława Prusa wysłała Stacya depeszę kondolencyjną do Warszawy; podobnie uczyniła w grudniu, na wiadomość o śmierci Stanisława Krzemińskiego.

W czerwcu, na skutek odpowiedniej propozycji, przez Komitet miejscowy uczynionej, Zarząd Akademii uchwalił, że nowa, przed czterema laty otwarta, sala publiczna Biblioteki będzie nosiła nazwę Izby Gado na, by w ten sposób uczcić pamięć dawnego Biblioteki dyrektora i jej hojnego dobroczyńcy, który cały swój majątek na potrzeby naszej instytucji przekazał.

W miesiącu wrześniu Zarząd Stacyi przedstawił, jak zwykle, dwu kandydatów do stypendyum im. Faucher na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Paryskiego: p. Jana Anasiewicza i p. Jadwigę Trzaskowską, oboje ze skutkiem pomyślnym.

Czterdziestu osobom ułatwiono w ciągu roku wstęp do Biblioteki Narodowej i do innych zamkniętych zakładów paryskich. Listów w sprawach Stacyi i Biblioteki wysłano w tym czasie 214.

Inwentarz biblioteczny powiększył się w roku sprawozdawczym nierównie znacznie, niż lat poprzednich, a to dzięki staraniom Zarządu Akademii u księgarzy w kraju: kilka najpoważniejszych firm wydawniczych odpowiedziało na wezwanie, wzbogacając zbiory nasze czterystu blisko nowemi dziełami. Prócz tego księgarnie Gebethnera i Wolffa w Warszawie i Spółki Nakładowej „Książka“ w Krakowie stale o Bibliotece naszej pamiętają. Wogóle przybyło w inwentarzu w ciągu roku 692

nowych pozycyj (zamiast 284 w roku 1911), z czego 51 z kupna.

W księdze darów zapisani zostali jako ofiarodawcy następujące Instytucje, Towarzystwa, Księgarnie i osoby prywatne. Akademia Umiejętności w Krakowie, Akademia Królewska w Belgradzie, Biblioteka im. Turgeniewa w Paryżu, Czytelnia Akademicka w Paryżu, red. Dziennika Kijowskiego, Kasa im. Mianowskiego w Warszawie, Matica Srpska w Nowym Sadzie, Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Narodowe Polskie w Rapperswilu, Muzeum techniczno-przemysłowe w Krakowie, red. Myśli Socjalistycznej w Krakowie, Stowarzyszenie Kupców Polskich w Warszawie, red. „Świata“ w Warszawie, Szkoła Polska w Paryżu, Towarzystwo Lekarskie Warszawskie, Towarzystwo Nauczycieli szkół wyższych we Lwowie, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo „Polska Sztuka Stosowana“ w Krakowie, Towarzystwo Polskie Literacko-Artystyczne w Paryżu, Towarzystwo Popierania Nauki Polskiej we Lwowie, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Uniwersytet Ludowy w Krakowie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie, hr. Zamoyskich Ordynacya w Warszawie, wydawnictwo Życie w Krakowie; księgarnie H. Altenberga we Lwowie, G. Centnerszvera w Warszawie, F. E. Fischera w Lipsku, L. Fiszer w Łodzi, Gebethnera i Wolffa w Warszawie, L. Idzikowskiego w Kijowie, księgarnia Katolicka w Bytomiu, S. A. Krzyżanowskiego w Krakowie, księgarnia Kuryera Poznańskiego w Poznaniu, B. Połonieckiego we Lwowie, G. Seyfarta we Lwowie, Spółka Nakładowa „Książka“ w Krakowie, Spółka Wydawnicza Polska

w Krakowie, księg. św. Wojciecha w Poznaniu, F. We-
sta w Brodach; panie i panowie: Henryk Babiński, Kon-
stanty D. Balmont, Ignacy Baranowski, Zygmunt Ba-
towski, Helena Beatus, Adama Bonieckiego rodzina, Jean-
Pierre Brisset, Witold Broniewski, Zygmunt Celichowski,
Józef Białynia-Chołodecki, Ignacy Chrzanowski, Samuel
Dickstein, Louis Fournier, Józef Freilich, Józef Gałę-
zowski, Wacław Gąsiorowski, Wacław Gasztowtt, Mie-
czysław Geniusz, hr. de Girardin, Olgierd Górka, Teo-
dor Heiman, Jan Hempel, Ferdynand Hoesick, Ludwik
Janowski, Józef Kallenbach, Józef Kernbaum, B. Ki-
stiakowskij, Franciszek Klein, Maryan Kukiel, Marek
Kuratow, Jerzy Kurnatowski, Stefania Laudynowa, hr.
de Lhomel, Stanisław Łoza, Kazimierz Maciejewski, Sta-
nisław Markus, Władysław Mickiewicz, Daniel Niewę-
głowski, Hipolit Obrycki, Józef Okołowicz, Wacław Ol-
szewicz, Marya Paruszevska, Franciszek Porubski, Sta-
nisław Posner, Zenon Przesmycki, Numa Rafin, Wła-
dysław S. Reymont, Adam Grzymała Siedlecki, Euge-
niusz Sokołowski, F. Soyez, K. Stadtmüller, Marya Stecka,
Henryk Strenger, O. F. Tencajoli, T. Trzeciński, Włady-
sław Tyszkiewicz, Kazimierz Waliszewski, Maryan Wa-
wrzeniecki, Bronisław Winawer, Kazimierz Woźnicki,
Aleksander Zdanowicz i Iza Zielińska.

Oprócz tego Biblioteka otrzymywała wprost z reda-
keyj darmo, lub tylko za zwrotem kosztów przesyłki
(znaczone gwiazdką) 59 następujących czasopism: Bi-
blioteka Dzieł Chrześcijańskich, Biblioteka Warszawska,
Biesiada Literacka, Bluszcz, Buletyn Dzieła Miłosierdzia
Chrześcijańskiego, Bulletin Intern. de l'Académie de Cra-
covie, Bulletin Polonais, le Courrier Européen, Czas, Dzien-

nik Kijowski, Dziennik Petersburski, Dziennik Poznański, Dziennik Związkowy Zgoda w Chicago, Echo literacko-artystyczne, Ekonomista, Fotograf Warszawski, Gazeta Kujawska, Gazeta Lwowska, Gazeta Polska w Chicago, Gazeta Warszawska, Goniec Poranny i Wieczorny, Krytyka, Książka, Kurjer Warszawski*, Kurjer Wileński, Kwartalnik Etnograficzny „Lud“, Letopis Matice Srpske, Muzeum, Myśl Katolicka, Nowa Gazeta, Nowości Ilustrowane, Odrodzenie (Lwów), Pamiętnik Literacki (nast. Litwa i Ruś), Polski Przegląd Emigracyjny (nast. Praca), Poradnik Językowy, Prawda*, Przedświt, Przegląd Filozoficzny, Przegląd Historyczny, Przegląd lekarski, Przegląd Narodowy, Przegląd Polski, Przewodnik Bibliograficzny, Przewodnik Naukowy i Literacki, Ruch filozoficzny, Rzeczpospolita, Sfinks*, Słowo, Słowo Polskie, Sprawozdania Akademii w Krakowie, Świat*, Świat Słowiański, Tydzień, Tygodnik Ilustrowany, la Vie, Wiadomości Numizmatyczne, Wiadomości Salezyjańskie i Ziemia.

Dary jednorazowe w gotówce oprócz subwencji Wysokiego Sejmu krajowego i Rady miasta Paryża i składek dorocznych stałych ks. Adama Czartoryskiego i p. Tadeusza Chojeckiego złożył jeszcze p. Władysław Milkuszyce z Petersburga.

Dary przeznaczone specjalnie dla Muzeum Mickiewickiego złożyli: pp. Wilhelm Bruchnalski, Henryk Dobrzycki, Michał Federowski, Karol Malinowski, Michalina z Uzdrowskich Woyniłłowiczowa i księgarnia M. O. Wolffa w Petersburgu.

Zarząd Stacyi poczuwa się do miłego dlań obowiązku złożenia na tem miejscu gorącego podziękowania

wyżej wymienionym Instytucyom i osobom za ich pamięć o zbiorach Stacyi Paryskiej.

Muzeum Mickiewiczowskie zostało w roku ubiegłym znacznie rozszerzone przez zajęcie prawie w całości przyległej sali bibliotecznej, t. zw. Izby Szulca, gdzie, po usunięciu do dalszych składów książek Biblioteki, znalazły miejsce oprócz szafy z rękopisami, druki i pamiątki emigracyjne. Dawniejsza zaś, górna sala muzealna przeznaczona została na druki i pamiątki ściśle Mickiewiczowskie.

Z rzeczy cenniejszych przybyły do tego zbioru, którego katalogowanie dobiega już końca, własna szafa biblieczna Adama Mickiewicza i szereg pamiątek po Maryi Szymanowskiej, matce żony wieszczki i znanej artystce.

Zwiedziło Muzeum w ciągu roku osób 334, w tem dwie znaczniejsze grupy: wycieczka uczniów ze Lwowa i druga, górników polskich z północnej Francji.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Bibliografia wydawnictw Akademii Umiejętności

od 1 maja 1912 do 30 kwietnia 1913 *).

I. Wydział filologiczny.

Antoniewicz Jan Bołoz. Freski Łukasza Signorellego w katedrze w Orvieto i ich geneza ideowa (Spr. 1913, Nr. 1).

Biblioteka pisarzy polskich. Nr. 63. Pamiętniki Janczara czyli Kronika turecka Konstantego z Ostrowicy, napisana między r. 1496 a 1501 — wydał Jan Łoś. Kraków 1912. 8-o, str. XL i 404. K 450

Bieńkowski Piotr. O pewnej grupie posągów cesarzów rzymskich (Spr. 1912, Nr. 6).

— Szczątki zaginionej kompozycji malarskiej z epoki helenistycznej (Spr. 1912, Nr. 6).

Chrzanowski Ignacy. Uwagi krytyczne nad Vita et mores Gregorii Sanocei Kallimacha (Spr. 1913, Nr. 2).

*) Skrócenia: B. III. 1912, A. lub B. = Bulletin international de l'Académie des Sciences. Classe des sciences mathématiques et naturelles. Série A: Sciences mathématiques; Série B: Sciences naturelles. — Rk. = Rocznik. — R. I. = Rozprawy Wydziału filologicznego. — R. II. = Rozprawy Wydziału historyczno-filozoficznego. — Spr. = Sprawozdania czynności i posiedzeń Ak. Um. —

* Gwiazdka przed skróceniem oznacza odbitkę.

- Demiańczuk Ioannes.** Supplementum comicum. Comoediae Graecae fragmenta post editiones Kockianam et Kaibelianam reperta vel indicata collegit, disposuit, adnotationibus et indice verborum instruxit... (* R. I. 51), 8-o, str. 158. K 3:—
- Dynowska Marya.** Jan Franciszek Loredano i polski tłumacz-anonim Dyanei (Spr. 1912, Nr. 4).
- Grabowski Tadeusz.** Piotr Paweł Wergeryusz na tle literatury luterskiej w Polsce w. XVI (Spr. 1913, Nr. 3).
— Początki krytyki literackiej w Polsce (Spr. 1912, Nr. 10).
- Günther Władysław.** Historia krytyki francuskiej w XVII w.: Chapelain i Boileau (Spr. 1913, Nr. 2).
- Hadaczek Karol.** Sprawozdanie z wykopalisk austriackiej ekspedycji w Egipcie (Spr. 1912, Nr. 5).
- Jachimecki Zdzisław.** Kolekcyja pieśni i psalmów polskich z XVI w. w Bibliotece Ord. Zamoyskiej (Spr. 1912, Nr. 6).
— Renati Des-Cartes Musicae compendium (Spr. 1912, str. 4).
- Przychocki Gustavus.** De Gregorii Nazianzeni epistularum codicibus Britannicis, qui Londinii, Oxoniae, Cantabrigiae asservantur (* R. I. 50), 8-o, str. 19. K — 50
— De Gregorii Nazianzeni epistulis quaestiones selectae (* R. I. 50), 8-o, str. 150. K 3:—
- Reinhold Joachim.** Dyalekt franko-włoskich poematów rękopisu weneckiego (Cod. Gall. XIII). Studium lingwistyczne (* R. I. 51), 8-o, str. 71. K 1:40
- Reiss Józef Władysław.** Melodye psalmowe Mikołaja Gomółki 1580. (* R. I. 51), 8-o, str. 42. K 1:—
- Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny.** Serya III, tom V. — Ogólnego zbioru tom 50. — Kraków 1913, 8-o, str. 394. K 8:—
- Treść.** Sajdak Joannes. De codicibus Graecis in Monte Casino, str. 1. — Rudnicki Mikołaj. Studya psychofonetyczne. I. Assimilacya, str. 98. — Schneider Stanisław. Jedno ze źródeł twórczości Słowackiego, str. 215. — Przychocki Gustavus. De Gregorii Nazianzeni epistularum codicibus Britannicis, qui Londinii, Oxoniae, Cantabrigiae asservantur, str. 230. — Przychocki Gustavus. De Gregorii Nazianzeni epistulis quaestiones selectae, str. 246.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya III, tom VI. — Ogólnego zbioru tom 51. — Kraków 1913, 8-o, str. 361. K 7:50

Treść. Łoś Jan. Pamiętniki Janczara (Kronika turecka Konstantego z Ostrowicy), str. 1. — Reiss Józef Władysław. Melodye psalmowe Mikołaja Gomółki 1580, str. 73. — Śmieszek Antoni. Przyczynki do objaśnienia napisów staroperskich, str. 115. — Reinhold Joachim. Dyalekt franko-włoskich poematów rękopisu weneckiego (Cod. Gall. XIII). Studium lingwistyczne, str. 134. — Demiańczuk Joannes. Supplementum comicum. Comoediae Graecae fragmenta post editiones Kockianam et Kaibelianam reperta vel indicata collegit, disposuit, adnotationibus et indice verborum instruxit..., str. 205.

Rudnicki Mikołaj. Studya psychofonetyczne. I. Assymilacya. (*R. I. 50), 8-o, str. 119. K 2:40

Schneider Stanisław. Jedno ze źródeł twórczości Słowackiego (*R. I. 50), 8-o, str. 17. K—50

Sinko Tadeusz. Apuleiana (Spr. 1912, Nr. 8).

Sprowozdana Komlsey do badania historii sztuki w Polsce, tom VIII, zeszyt III i IV. Kraków 1912, folio, str. 229—412 i CCLXIX—CCCCLXX, 1 tabl. światłodrukowa i 233 fig. w tekście K 20—

Treść. Szyszkó-Bohusz Adolf. Trzy nasze zamki. Czersk, Chęciny, Ogrodzieniec (38 ryc.), str. 229. — Szyszkó-Bohusz Adolf. Kościoły gotyckie na Mazowszu. I. Łomża-Szepeńskowo-Wąsosz-Wizna i Niedźwiadna. Na podstawie pomiarów i notat ś. p. Józefa Czekierskiego opracował i rysunkami opatrzył (44 ryc.), str. 271. — Szyszkó-Bohusz Adolf. Kościoły w Tomaszowie i Mnichowie. Przyczynek do historii budownictwa drewnianego w epoce barokowej (20 ryc.), str. 309. — Pajzderski Nikodem. Zamek Tęczynski (20 ryc.) str. 327. — Stębowska Konstancja. Polskie dywany wełniane (8 ryc.), str. 353. — Tomkowicz Stanisław. Krakowski szkic ołtarza hamburskiego, rysunek prawdopodobnie Wita Stwosza (1 tabl. światłodrukowa i 1 ryc.), str. 373. — Czubek Jan. Dwa inwentarze Firlejowskie z XVII wieku, str. 381. — Turczyński Stanisław. Maryan Sokołowski.

1839—1911. Nekrolog (1 ryc.), str. 397. — Turczyński Stanisław. Bibliograficzny spis prac Maryana Sokołowskiego, str. 404. — Sprawozdania z posiedzeń Komisji historii sztuki za czas od 1 stycznia 1904 do 31 grudnia 1905. — Abraham Władysław. Pastorał z XV w. w Muzeum XX. Czartoryskich, szp. CCLXXXV—CCLXXXVIII (fig. 11—15). — Bąkowski Klemens. O autorze hełmu na wieży Maryackiej, szp. CCCXIV—CCCXV. — Kronikarskie zapiski z gazet krakowskich 1803—1847 r. o sztuce, szp. CCCLXXVI. — Berson Mathias. O malarzu Auguście Łasińskim, szp. CCCCXXXIV. — Bett Ignacy. Posąg M. Boskiej z kościoła parafialn. w Bolesławcu, szp. CCCXXVIII—CCCXXXIII (fig. 28). — Najdawniejszy portret Ludwika Maryi Gonzagi, szp. CCCCXXII—CCCCXXVII (fig. 19). — Bołoz-Antoniewicz Jan. Obraz św. Rodziny z r. 1612 w arcybiskupstwie ormiańskim we Lwowie, szp. CCCXII—CCCXIV. — Lisowczyk Rembrandta w Dzikowie i jego wzór, szp. CCCLVIII—CCCLXIII (fig. 51). — Fragment tablicy grobowej ormiańskiej i obraz w Żwańcu, szp. CCCLXXXIII—CCCLXXXIV (fig. 1—2). — Obraz króla Zygmunta III, szp. CCCC—I—CCCCII (fig. 7). — Ośm płyt grobowych z katedry ormiańskiej we Lwowie, szp. CCCCIV. — Obrazy własnoręczne króla Zygmunta III, szp. CCCCXXXII. — Cercha Stanisław. O najstarszych pomnikach katedry włocławskiej, szp. CCCI—CCCIV (fig. 18—19). — Job Bretfus, inżynier wojskowy i budowniczy z XVI w., szp. CCCXLV—CCCXLVII. — Roderyg Dermoyen, szp. CCCLVII—CCCLVIII. — Znak kamieniarski Jana Michałowicza z Urzędowa w Kolegiacie Łowickiej, szp. CCCCXVII—CCCCXXI (fig. 14—18). — Chmiel Adam. Kilka szczegółów do fabryki pasów polskich w Krakowie, szp. CCLXXXIII—CCLXXXVIII. — Czołowski Aleksander. O zamku w Laszkach Murowanych, część II-ga, szp. CCCXI—CCCXII. — Dwa obrazy z fary w Żółkwi, szp. CCCXX—CCCXXI. — Finkel Ludwik. Cztery berła Uniwersytetu we Lwowie, szp. CCCX—CCCXI. — Hendel Zygmunt. Portret Zygmunta III na Wawelu, szp. CCCCIII. — Kaczmarczyk Kazimierz. Spis sreber Zygmunta Augusta z r. 1542, znajdujący się

w skarbcu ziemskim w Wilnie, szp. CCCCLXIV—CCCCLXV.—
 Józef Le Brun, przywilejowany architekt w Krakowie w końcu XVIII i początku XIX w., szp. CCCCLXV—CCCCLXIX.—
 Kieszkowski Jerzy. Współczesna pamiątka odsieczy Wiedeńskiej w Viareggio, szp. CCCLXX—CCCLXXVI (fig. 54—56). — Klein Franciszek. Obraz Jakóba Mertensa „Zwinstowanie“, szp. CCCXXXVIII—CCCXXXX (fig. 26). —
 Korzeniowski Józef. Rękopis pergaminowy z cesarskiej Biblioteki publicznej w Petersburgu, szp. CCCXXXX—CCCXXXXI. — Kulczycki Włodzimierz. Kobierce wschodnie z XVIII w. w Muzeum staupigijnem we Lwowie, szp. CCCXXVIII—CCCXXXVIII (fig. 20—25). — Kutrzeba Stanisław. Kilka przyczynków do dziejów sztuki za Zygmunta I i Zygmunta Augusta z ksiąg grodzkich krak. i metryki koronnej. Wawel, Zamek i Katedra, szp. CCCCLXII.—
 Kościół P. Maryi w Krakowie, szp. CCCCLXIII. — Katedra wileńska, szp. CCCCLXIII. — Malarze, architekci, szp. CCCCLXIII. — Łoziński Władysław. Bezimienny nagrobek spiżowy w Katedrze lwowskiej, CCCIV—CCCV (fig. 8—9). — Mokłowski Kazimierz. Cerkwie w Galicyi, szp. CCCXV—CCCXVI. — Rysunki zabytków ormiańskich we Lwowie, szp. CCCCV—CCCVI (fig. 10—12). — Muezkowski Józef. Dekoracya Izby radzieckiej w ratuszu krakowskim, szp. CCI. — Mycielski Jerzy. Galerya obrazów króla Stanisława Poniatowskiego, szp. CCCXXXIII—CCCXXXV. —
 O Lisowczyku Rembrandta, szp. CCCLXIII—CCCLXVII. — Pagaczewski Julian. Skarbiec klasztoru pp. Klarysek przy kościele św. Andrzeja w Krakowie, szp. CCCXXXVIII—CCCXLV (fig. 34—50). — Papée Fryderyk. O najstarszych wizerunkach św. Kazimierza, szp. CCCXVI—CCCXX (fig. 24). — Kościół parafialny w Bóbrce, szp. CCCXXXXI—CCCXXXXII. — Piekosiński Franciszek. Odpisy 3 kwitów z archiwum St. Rusieckiego w Warszawie, szp. CCCXV. — Umowa z r. 1535 między Bernardem Zanobim z Krakowa a Mateuszem z Jeżowa, w sprawie chrzcielnicy, oraz grobowców dla Stanisława Lasockiego z Brzeziny i jego ojca, szp. CCCCLXIV. — Pini Tadeusz. Obraz Sen św. Józefa,

szp. CCCLXIII. — Przybysławski Władysław. Karykatura Artura Grotgera, szp. CCCCVII. — Ptaśnik Jan. Umowa budowniczych włoskich Piotra Messo i Bernarda Lugano z r. 1567 o przebudowę kościoła św. Floryana w Krakowie, szp. CCCCLX—CCCCLXII. — Puszet Ludwik. Napis na dzwonie w Ludzimierzu, szp. CCCLXIX—CCCLXX (fig. 53). — Rubczyński Witold. Cytata z Petrycego, szp. CCCCVI. — Rudnicki Wilhelm S. J. Relikwiarz w kościele św. Barbary, szp. CCCXXXV—CCCXXXVIII (fig. 29—33). — Płaskorzeźba Aleksandra Algadi w Muzeum XX. Czartoryskich, szp. CCCLXXVI—CCCLXXXVII (fig. 57—59). — Smoliński Józef. Rycina na blasze miedzianej w Słucku, szp. CCCV—CCCVI (fig. 20). — Zabytki w Słucku, szp. CCCLXXXVI. — Fragment Sądu ostatecznego w kościele dominik. w Lublinie; obraz ze Słucka, szp. CCCLXXXIV—CCCLXXXIX (fig. 3—5). — Sokołowski Maryan. Sprawozdanie z wycieczki do Petersburga, szp. CCCLVIII. — Kaplica św. Trójcy w Lublinie, szp. CCCLXX. — O pracy X. Trzecińskiego „O ozdobach architektonicznych w kościele św. Jana w Gnieźnie“, szp. CCCLXXXVIII—CCCLXXXX. — Ornament sznurowy w katedrze romańskiej na Wawelu, szp. CCCCVII—CCCXVII (fig. 13). — Kaplica św. Trójcy w Lublinie, szp. CCCXXVII. — Prace włoskich malarzy, zatrudnionych w Polsce, wykonane we Włoszech, szp. CCCXXVIII. — O wpływach wschodnich na naszą kulturę, szp. CCCXXXXIV. — Stębowska Konstancja. Nowe przyczynki do stosunków Kulmbacha z Polską, szp. CCCXXXXIV—CCCCLV (fig. 27—35). — Świejkowski Emanuel. Grobowiec Stanisława Radziwiłła w Wilnie, szp. CCCLXVII—CCCLXIX (fig. 52). — Szajnocha Władysław. Figura Władysława Łokietka na sarkofagu w Katedrze wawelskiej, szp. CCLXXI. — Tomkowicz Stanisław. Dwór szlachecki obronny w Korzkwi, szp. CCLXXI—CCLXXXV (fig. 1—10). — Ślady fabrykacji majolik, znajdowane w okolicach Krakowa, szp. CCLXXXVIII—CCCI (fig. 16—17). — Resztki pałacu i pomnika Lubomirskich w Dąbrowie, szp. CCCVI—CCCX (fig. 21—23). — Przyczynek do wiadomości o budowniczych pałacu Decyusza na Woli Justowskiej, szp.

CCCXXI—CCCXXVI (fig. 25—26). — Zielascy-kamieniarze artyści w Dębniku pod Krzeszowicami, szp. CCCXXIV—CCCXXVII (fig. 27). — Trzeciński Tadeusz. Wspornik w kościele św. Jana w Gnieźnie, szp. CCCLXXXVII—CCCLXXXVIII (fig. 60—61). — Witanowski-Rawicz Michał. Obraz nagrobkowy z XVI w. w Wrocierzyżu, szp. CCCLXXXIX—CCCC (fig. 6). — Zamek w Borysławicach, szp. CCCCLVI—CCCCLX (fig. 36—39). — Zarewicz Stanisław. Nagrobek z XVI w. prawdopodobnie Sebastyana Lubomirskiego, stolnika krak., starosty sanock., szp. CCCCLXIX—CCCCLXX (fig. 40).

Szykowski Maryan. Myśl Jana Jakóba Rousseau w Polsce XVIII w. Cz. II. Wpływ idei Russa (Spr. 1913, Nr. 3).

— Ossyan w Polsce na tle genezy romantycznego ruchu (* R. I. 52), 8-o, str. 174. K 3:50

— Stosunki Jana Jakóba Rousseau z Polską (Spr. 1913. Nr. 1).

Śmieszek Antoni. O nowoodkrytych napisach elamickich (Spr. 1912, Nr. 6).

Tretiak Józef. Pieśni serbskie Bohdana Zaleskiego (Spr. 1913, Nr. 1).

Zdziechowski Maryan. Pessimizm a chrześcijaństwo. Część IV (Spr. 1912, Nr. 5).

II. Wydział historyczno-filozoficzny.

Archiwum Komisji historycznej, Tom XI, Kraków 1913, 8-o, 4 tabl. i 1 mapa, str. 526. K 11.50

Treść: Barwiński Eugeniusz. Archiwum ks. Radziwiłłów w Nieświeżu, str. 1. — Bałaban Majer. Spis żydów i karaitów ziemi katolickiej i powiatów trembowelskiego i kołomyjskiego w roku 1765, str. 11. — Polaczówna Helena. Materyały do heraldyki polskiej, str. 32. — Kuntze Edward. Expens dworu królowej polskiej Katarzyny, żony Zygmunta Augusta, str. 116. — Kutrzeba Stanisław. Ordo coronandi regis Poloniae (4 tabl.), str. 133. — Prochaska Antoni. Z archiwum Zakonu niemieckiego, analekta z wieku

XIV i XV, str. 217. — Wittyg Wiktor. Rozsiedlenie i gniazda rodowe szlachty ziemi rawskiej w w. XVI (1 mapa), str. 257. — Ptaśnik Jan. Akta norymberskie do dziejów handlu z Polską w wieku XV, str. 294. — Semkowicz Władysław. Mazowieckie przywileje rodowe z XIV i XV w., str. 361. — Krzyżanowski Stanisław. Podwody Kazimierskie 1407—1432, str. 392. — Krzyżanowski Stanisław. Rachunki wielkorządowe krakowskie z lat 1461—2 i 1471, str. 466.

Archiwum Komisji prawniczej (Collectanea ex Archivo Collegii iuridici), tom IX, Kraków 1913, 8-o, str. 348. K 8—

Treść. Kutrzeba Stanisław. Materyały do dziejów robocizny w Polsce w XVI wieku, str. 1 — Kutrzeba Stanisław. Cautelae quaedam in iure terrestri tentae et observatae, str. 199. — Kutrzeba Stanisław. Prawa, przywileje, statuty i lauda księstw oświęcimskiego i zatorskiego, str. 217.

Askenazy Szymon. O sprawie polskiej w r. 1812 (Odczyt wygłoszony na publicznem posiedzeniu Akademii Umiejętności dnia 23 maja 1912) (* Rocz. 1911/12), 8-o, str. 24. K — 50

Chwistek Leon. Zasada sprzeczności w świetle nowszych badań Bertranda Russella (* R. II. 55), 8-o, str. 67. K 140

Gielecki Wojciech. Pojęcia czasu i wieczności w filozofii greckiej przed Sokratesem (Spr. 1912, Nr. 10).

Górka Olgierd. Nieznany opis wschodniej Europy (Bałkan, Ruś, Węgry, Polska, Czechy) z r. 1308 (Spr. 1912, Nr. 7).

— Polonica i starsze Hungarica w bibliotekach i archiwach monachijskich (Spr. 1912, Nr. 4).

Grabowski Tadeusz. Simon Simonius jako przedstawiciel wolnomysłicielstwa w Polsce XVI wieku (Spr. 1912, Nr. 10).

Gumowski Marian. Moneta złota w Polsce średniowiecznej (* R. II. 55), 8-o, str. 106. K 2—

Horodyski Władysław. Nieznane rękopisy Trentowskiego (Spr. 1912, Nr. 9).

— Pierwszy tom „Bożycy“ Trentowskiego (Spr. 1912, Nr. 10).

Monumenta Poloniae Vaticana. Tomus I, Cracoviae 1913, in 8-o maiori, 2 tabulae, pp. LVIII et 503; tomus II, Cracoviae 1913, in 8-o maiori, 3 tabulae, pp. XXVIII et 587. Oba tomy: K 36—

Continet: Tomus I: Acta Camerae Apostolicae, vol. I, 1207—1344; tomus II: Acta Camerae Apostolicae, vol. II, 1344—1374, edidit Dr. Joannes Ptaśnik.

Morawski Kazimierz Marian. Do charakterystyki okresu Rady Nieustającej i genezy przymierza polsko-pruskiego (Spr. 1912, Nr. 4).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II, tom XXX, ogólnego zbioru tom 55. Kraków 1912, 8-o, 2 mapy, str. 425. K 9—

Treść. Dubanowicz Edward. Wywłaszczenie w ustawodawstwie angielskiem (1845—1907). Szkic prawno-historyczny, str. 1. — Ciszewski Stanisław. Wygadanie, pożyczka i odsetki, str. 109. — Gumowski Marian. Moneta złota w Polsce średniowiecznej, str. 130. — Smoleński Tadeusz. Północne ludy morskie za Ramzesa II i Minefty, str. 235. — Chwistek Leon. Zasada sprzeczności w świetle nowszych badań Bertranda Russella, str. 270. — Tymieniecki Kazimierz. Majętność książęca w Zagościu i pierwotne uposażenie klasztoru Joannitów na tle osadnictwa dorzecza dolnej Nidy. Studium z dziejów gospodarczych XII w. (z 2-ma mapami), str. 335.

Smoleński Tadeusz. Północne ludy morskie za Ramzesa II i Minefty (* R. II. 55), 8-o, str. 37. K —80

Sobeski Michał. Psychologia twórczości artystycznej (Spr. 1912, Nr. 5).

Szelągowski Adam. Wici i Topory. Studya nad genezą i znaczeniem godeł polskich i zawołań (Spr. 1912, Nr. 8).

Taubenschlag Rafał. Iniuria w prawie ptolomejskiem (Spr. 1912, Nr. 9).

— Studya z zakresu rzymskiego prawa opiekuńczego (Spr. 1912, Nr. 6).

Tymieniecki Kazimierz. Majętność książęca w Zagościu i pierwotne uposażenie klasztoru Joannitów. Studium z dziejów gospodarczych XII w. (* R. II. 55), 8-o, str. 93, z 2-ma mapami. K 2:30

Żółtowski Adam. O antynomiach Kanta — ze szczególnem uwzględnieniem drugiej (Spr. 1912, Nr. 10).

II. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Atlas geologiczny Galicyi¹, zeszyt XXII, część I, mapy, Kraków 1913. folio. K 3.—

Zawiera mapy: Rudki i Komarno, Żydaczów i Stryj, Kałusz i Halicz.

Bałtruszajtis Andrzej. O oporze elektrycznym rtęci w stanie ciekłym i stałym (3 ryc.) (B. III. 1912, 4, str. 888).

Banasiński E., patrz Kowalski J. i Banasiński E.

Białaszewicz K. Badania stosunków osmotycznych w rozwoju żaby i kury (B. III. 1912, B, str. 1).

Białkowska Wanda i Kulikowska Zofia. O strukturze komórek nerwowych u różnych owadów (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 449).

Birkenmajer Ludwik Antoni. De diebus naturalibus earumque aequatione. Dzieło Bartłomieja Berp z Walencyi, astronoma XV-go stulecia (1 tabl.) (B. III. 1912, 4, str. 339).

Borkowski-Dunin J. O polaryzacji nerwów (1 tabl. i 11 ryc.) (B. III, 1912, B, str. 717).

— **i Gieszczykiewicz M.** O wiązaniu dwóchwytników przez czerwone ciała krwi (B. III. 1912, B, str. 1159).

— **i Wachtel H.** O chłonienu cukru w jelicie cienkim (B. III. 1912, B, str. 746).

Buraczewski J. i Krauze L. O kwasie oksyprotsulfonowym. Część druga (B. III. 1912, 4, str. 698).

Bury Janina. Wpływ temperatury 0° C na rozwój jaj jeżowców (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 791).

Cybulski Napoleon. Model prądów czynnościowych w mięśniach (2 tabl. i 6 ryc.) (B. III. 1912, B, str. 1197).

Cytowicz J. O wpływie krwi żyłnej z rozmaitych gruczołów na ciśnienie krwi (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 1126).

Estreicher Tadeusz i Staniewski M. Ciepło właściwe kilku pierwiastków w niskich temperaturach (B. III. 1912, 4, str. 834).

Dąbrowski Stefan. O metodzie dyfuzji frakcyjnej i o zastosowaniu jej do roztworów koloidalnych. Część pierwsza (3 ryc.) (B. III. 1912, 4, str. 485).

¹) Druga część map i tekstu wyjdą później.

- Dunikowski Emil Habdank.** Wyniki naukowe wyprawy do Sichoty-Alin. Cz. I. Geologia stratygraficzna (1 mapa i 7 ryc.) (B. III. 1912, 4, str. 533).
- Dziewoński K. i Rapalski G.** O przemianie fotochemicznej acenaftylenu. Część I-sza; synteza heptacyklenu (B. III. 1912, 4, str. 714).
- Dziewulski Władysław.** O wyznaczeniu ruchu słońca w przestrzeni zapomocą metody p. Bravais (B. III. 1912, 4, str. 811).
- Fuliński Benedykt.** Przyczynki do embryologii pajaków (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 769).
- Gedeaux Lucyan.** O liniowych kongruencyach krzywych płaskich (B. III. 1912, i str. 856).
- O systemach linii krzywych powierzchni algebraicznej, liniowo zależnych od pięciu parametrów jednorodnych (B. III. 1912, 4, str. 479).
- Hryniewiecki Bolesław.** Studya anatomiczne nad szparkami oddechowymi u roślin dwuliściennych (5 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 585).
- Jacobsohn C. A. i Marchlewski L.** Metody oznaczania ilościowego neochlorofilu obok allochlorofilu (3 tabl. i 2 ryc.) (B. III. 1912, 4, str. 104).
- O dualizmie chlorofilu i zmiennym stosunku obu jego składników (2 tabl.) B. III. 1912, 4, str. 28).
- Janiszewski S.** Uzasadnienie pewnej własności kontynuów nieprzywiedlnych, łączących dwa punkty (B. III. 1912, 4, str. 906).
- Katalog literatury naukowej polskiej** (Catalogue of polish scientific Literature) wydaw. przez Komisję bibliograficzną Wydziału mat.-przyr. Akad. Um. tom XI, rok 1911, zeszyt III—IV, 8-o, str. 45—91. (Prenumerata roczna wynosi 3 K).
- Kiernik Eugeniusz.** O nowym gatunku *Titanotherium* (1 tabl.) (B. III, 1912, B, str. 1211).
- Klecki Karol.** O wpływie emanacji radu na fagocytozę mikrobów (B. III. 1912, B, str. 74).
- Kleczkowski T.** Badanie nad rozwojem tkanki podstawowej nerwu wzrokowego (2 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 564).
- Konopacki M.** Procesy cytolityczne w jajach jeźowców (2 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 527).

- Kopeć Stefan.** Doświadczenia nad regeneracją u gąsienic i u motyli dojrzałych (1 tabl. i 4 ryc.) (B. III. 1912, *B*, str. 1096).
- Kostanecki Kazimierz.** O zmianach degeneracyjnych w jądrach nie-dojrzałych jaj (2 tabl.) (B. III. 1912, *B*, str. 23).
- Kowalski Józef i Banasiński E.** O absorbcyi światła w roztworach benzolu i kilku jego pochodnych w niskich temperaturach (2 ryc.) (B. III. 1912, *A*, str. 416).
- Koźniewski Tadeusz.** Studya nad składem chemicznym bakterii gruźliczych; część pierwsza (B. III. 1912, *A*, str. 942).
- Kraft Kamil.** O własnościach przekształceń liniowych czasowo-przestrzennych (B. III. 1912, *A*, str. 952).
- O współczynnikach ogólnego przekształcenia Lorentzowskiego (B. III. 1912, *A*, str. 385).
- Krahelska Marya.** Zjawiska redukcyjne w gruczole białkowym ślimaków (1 tabl. i 3 ryc.) (B. III. 1912, *B*, str. 606).
- Krauze L.,** patrz Buraczewski J. i Krauze L.
- Kreutz Stefan.** Bliźniaki kalecytu z Egremont (2 ryc.) (B. III. 1912, *A*, str. 692).
- O kryształach sylwinu z Kałusza i o właściwościach ustroju sylwinu (B. III. 1912, *A*, str. 400).
- Kulikowska Zofia,** patrz Białkowska W. i Kulikowska Z.
- Lichtenstein Leon.** Przyczynek do teorii zagadnień regularnych rachunku wariacyjnego na płaszczyźnie (B. III. 1912, *A*, str. 915).
- Malarski H. i Marchlewski Leon.** Anhydro- β -Filotaonina (B. III. 1912, *A*, str. 527).
- Małaczyńska Zofia.** Przyczynek do znajomości tkanki łącznej skorupiaków (1 tabl.) (B. III. 1912, *B*, str. 801).
- Marchlewski Leon i Robel J.** O a-filoheminie i wzorze a-filoporfiryny (B. III. 1912, *A*, str. 266).
- O β -filoporfirynie (B. III. 1912, *A*, str. 41).
- patrz Jacobsohn C. A. i Marchlewski L.
- patrz Malarski H. i Marchlewski L.
- Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne** wydawane staraniem Komisji antropologicznej, tom XII, Kraków 1912, 8-o, str. XVIII, (72), [111] i 182, 45 tablic, 5 tabel i 125 rycin.

- Treść.** Skład Komisji antropologicznej i sprawozdania z posiedzeń, str. VII. — *I. Dział archeologiczny.* — Czarnowski S. J. Jaskinie i schroniska w Kopcowej Górze na lewym brzegu rzeki Prądnika pod Ojcowem (Sprawozdanie z badań paleoetnologicznych w roku 1899) (4 tabl. i 5 ryc.), str. (3). — Hada-czek Karol. Kultura dorzecza Dniestru w epoce cesarstwa (9 tabl.), str. (22). — Wawrzeniecki Marian. Poszukiwania zabytków przedhistorycznych w Królestwie Polskiem (9 tabl. i 7 ryc.), str. (34). — Wawrzeniecki Marian. Materyały do mapy archeologicznej Polski. Serya druga. (8 tabl. i 1 ryc.), str. (53). — Miklaszewski Bolesław. Analiza chemiczna bronzów przedhistorycznych ze zbioru wykopalisk w Muzeum przemysłu i rolnictwa w Warszawie, str. (58). — Kiernik Eugeniusz. Kości zwierzęce gładzone, domniemane łyżwy z okolic Krakowa (3 tabl.), str. (61). — *II. Dział antropologiczny.* — Talko-Hrynciewicz Julian. Szlachta litewska. Studium antropologiczno-etnologiczne (4 tabl. i 5 tabel graficznych), str. [3]. — *III. Dział etnograficzny.* — Z. S. Dalsze przyczynki do etnografii Wielkopolski (4 tabl. i 67 ryc.), str. 3. — Wawrzeniecki Marian. „Piesek“. Zakończenie (fragment) żelazne dyszłów u wozów okolic Krakowa oraz przyległej Galicyi (55 ryc.), str. 178.
- Matiakówna M.** Trawy o bielmie tłustem i miękkim (6 ryc.) (B. III, 1912, *B*, str. 405).
- Merczyng Henryk.** Przyczynki do teorii dyspersji elektrycznej anormalnej (1 tabl.) (B. III, 1912, *A*, str. 293).
- Minkiewicz Stanisław.** Fauna zimowa trzech jezior tatrzańskich (B. III, 1912, *B*, str. 833).
- Natanson Władysław.** O zawartości energii w ciałach materyalnych (B. III, 1912, *A*, str. 95).
- Niezabitowski Edward Lubicz.** Materyały do morfologii dzioba (*rostrum*) u *Hippolyte prideauxiana* Leach. (3 tabl.) (B. III, 1912, *B*, str. 959).
- Nowak Jan.** Wyniki naukowe wyprawy do Sichota-Alin. III. Zarys budowy gór Sichota-Alin (5 ryc.) (B. III, 1912, *A*, str. 602). — Wyniki naukowe wyprawy do Sichota-Alin. IV. O mioceńskich szczątkach roślinnych z Sichota-Alin (B. III, 1912, *A*, str. 632).

Olszewski Karol. Skraplanie wodoru przy uchyleniu strat zimna (5 ryc.) (B. III. 1912, 4, str. 1).

Pogonowska Irena. Materyały do histologii ściany przewodu pokarmowego ryb kostnoszkieletowych, ze szczególnem uwzględnieniem elementów elastycznych (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 1137).

Popielski Leon. Niekrzepliwość krwi w odruchowej czynności wydzielniczej ślinianek i gruczołu trzustkowego. Ogólne prawo wydzielania soków trawiennych (B. III. 1912, B, str. 755).

— Niekrzepliwość krwi i wazodylatyna (B. III. 1912, B, str. 1177).

Powierza Stanisław. O zmianach w budowie dróg rodnych myszy w życiu pozamacicznem (3 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 349).

Prażmowski Adam. Studya nad azotobakterem. I. Morfologia i cytologia (3 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 87).

— Studya nad azotobakterem. Część II. Fiziologia i biologia (B. III. 1912, B, str. 855).

Rapalski G., patrz Dziewoński K. i Rapalski G.

Robel J., patrz Marchlewski L. i Robel J.

Rothert Władysław. O chromoplastach w organach wegetatywnych (B. III. 1912, B, str. 189).

Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności. Serya III, tom 12, dział 4, ogólnego zbioru tom 52, dział 4. — *Nauki matematyczno-fizyczne.* — Kraków 1912, 8-o, str. 344, 5 tabl. i 12 ryc. K. 8—

Treść. Sierpiński Wacław. O pewnym układzie równań funkcyjnych, który wyznacza funkcję, mającą pantachiczne przedziały stałości, str. 1. — Browiński J. i Dąbrowski Stefan. Badania ilościowe nad zawartością azotu aminowego w kwasach oksyproteinowych moczu ludzkiego, str. 17. — Sierpiński Wacław. O pewnym szeregu wielomianów, którego suma przedstawiać może, przy odpowiedniem uporządkowaniu składników, dowolną funkcję ciągłą, str. 33. — Romer Eugeniusz. Przyczynek do topografii i geografii Sichota-Alinu (1 mapa), str. 45. — Hoborski Antoni. O pewnem zastosowaniu zasady najmniejszej wartości, str. 89. — Starzyński Zygmunt. Przyczynek do znajomości andezytów pacyficznych i składających je minerałów (2 tabl.),

str. 163. — Zygmuntowska W. Ryolit sodowy z wysp Komandorskich (1 tabl.), str. 187. — Rosenblatt Alfred. Badania nad pewnymi klasami powierzchni algebraicznych nie-regularnych i nad biracyonalnymi przekształceniami, nie zmieniającymi tych powierzchni, str. 197. — Tołłoczko Stanisław i Kling K. O chlorowaniu naturalnych gazów naftowych. Część I. Chlorowanie w podwyższonej temperaturze wobec katalizatorów (1 ryc.), str. 298. — Tołłoczko Stanisław. O chlorowaniu naturalnych gazów naftowych. Część II. Chlorowanie pod wpływem promieni lampy rtęciowej (uwolowej) (1 ryc.), str. 307. — Kamińska E. W. Trwałość szaty śnieżnej na północnym stoku Karpat (1 mapa i 10 ryc.), str. 317.

Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności. Serya III, tom 12, dział B, ogólnego zbioru tom 52, dział B. — *Nauki biologiczne.* Kraków 1912, 8-o, str. 565, 18 tablic i 18 rycin, K 15.—

Treść. Zapałowicz Hugo. Conspectus florae Galiciae criticus (pars XXIII). Krytyczny przegląd roślinności Galicyi (część XXIII), str. 1. — Hryniewicz Bolesław. Nowy typ szparek oddechowych w rodzinie *Saxifragaceae* (4 tabl. i 1 ryc.), str. 51. — Dunin-Borkowski J. Zarys chemicznej teorii hemolizy i aglutynacji, str. 63. — Cybulski Napoleon. Prądy elektryczne w mięśniach czynnych, ich charakter i źródło (5 tabl. i 3 ryc.), str. 77. — Hulanicka R. Zakończenia nerwowe w brodawkach godowych samicy i puszcze samca żaby (*Rana temporaria*) i trzy nowe rodzaje zakończeń nerwowych w skórze żaby (1 tabl. i 5 ryc.), str. 147. — Hulanicka R. O zakończeniach nerwowych w skórze traszki (*Triton cristatus*) (1 tabl.), str. 153. — Zapałowicz Hugo. Conspectus florae Galiciae criticus (pars XXIV). Krytyczny przegląd roślinności Galicyi (część XXIV), str. 157. — Ziemiński Zygmunt. Z badań doświadczalnych nad ćwiczeniem pamięci, str. 181. — Zapałowicz Hugo. Conspectus florae Galiciae criticus (pars XXV). Krytyczny przegląd roślinności Galicyi (część XXV), str. 211. — Talko-Hryniewicz Julian. Polacy Królestwa Polskiego

- w świetle dotychczasowych badań antropologicznych (3 tabl. i 4 ryc.), str. 241. — Beck Adolf i Zbyszewski L. O pracach czynnościowych gruczołów potnych i ślinianek (3 tabl.), str. 357. — Szymanowski Zygmunt. Studya z dziedziny anafilaksyi, str. 373. — Kiernik Eugeniusz. Materiały do paleozoologii dyluwialnych ssaków Ziemi polskich. Część III. Szczątki suhaka (*Antilope saiga*) z jaskini Maszyckiej koło Ojcowa (1 tabl.), str. 399. — Bańkowski J. i Szymanowski Zygmunt. Studya z dziedziny anafilaksyi, II (3 ryc.), str. 435. — Lipcówna M. Zmiany w wymiarach głowy warszawskich żydówek (2 ryc.), str. 449. — Zapałowicz Hugo. Conspectus florae Galiciae criticus (pars XXVI). Krytyczny przegląd roślinności Galicyi (część XXVI), str. 547.
- Rudzki Maurycy P.** Fala sprężysta powierzchniowa w środku poprzecznie izotropowym (B. III. 1912, A, str. 47).
- Rychlicki Jan.** O faunie otwornicowej karpackich margli górnosenońskich z Leszczyn (B. III. 1912, A, str. 755).
- Sawicki Ludomir.** Przyczynki do morfologii Siedmiogrodu (6 tabl. i 13 ryc.) (B. III. 1912, A, str. 131).
- Sochechtel Edward.** Nowy rodzaj wodopójek *Wandesia* n. g. z Tatr polskich (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 463).
- Schubertówna M.** O kwasie oksyprotsulfonowym z sernika (B. III. 1912, A, str. 705).
- Sierpiński Wacław.** O pewnej nowej krzywej ciągłej, wypełniającej kwadrat (4 ryc.) (B. III. 1912, A, str. 462).
- O zbiorze punktów katowej krzywej $y=f(x)$ (B. III. 1912, A, str. 850).
- Skórczewski W. i Sohn J.** O zachowaniu się w ustroju kwasu 2-fenyl-chinolino-4-karbonowego (B. III. 1912, A, str. 885).
- Sleszyński J.** O przemianie porządku zmiennych przy przejściu do granicy (B. III. 1912, A, str. 380).
- Sohn J.,** patrz Skórczewski W. i Sohn J.
- Sprawozdanie Komisji fizyograficznej,** obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1911 oraz Materiały do fizyografii krajowej, tom 46, Kraków 1912, 8-o, str. XXVI, 64, 193 i (9), 7 tablic, 3 ryciny. K 650
- Treśó.** Skład Komisji fizyograficznej i sprawozdania z po-

siedzeń, str. V. — Dział I. Materiały do klimatografii Galicyi zebrane przez Sekcyę meteorologiczną w r. 1911. — Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych w Galicyi w roku 1911, zestawione w c. k. Obserwatorium astronomicznem w Krakowie, str. 1. — Gradobicia w roku 1911, str. 44. — Hawryśiewicz Julian. Spostrzeżenia pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym, wykonane w r. 1911 w Ożydowie, str. 55. — Dział II. Materiały zebrane przez Sekcyę zoologiczną, botaniczną i geologiczną. — Klemensiewicz Stanisław. O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny galicyjskiej. Przyczynek ósmy, str. 3. — Wróblewski Antoni. Zapiski grzyboznawcze z okolicy Zaleszczyk, str. 20. — Rychlicki Jan. Sprawozdanie z badań geologicznych wzdłuż kolei Lwów-Stożanów, str. 28. — Żmuda Antoni Józef. *Androsace septentrionalis* L. var. *sessiliflora* nov. var. (1 tablica), str. 35. — Zapałowicz Hugo. Ze strefy roślinności karpackiej, VI, str. 39. — Żmuda Antoni Józef. Rośliny zebrane na Żmudzi przez Prof. Dra E. Janczewskiego, str. 48. — Rouppert Kazimierz. Grzyby, zebrane w Tatrach, Beskidzie zachodnim i na Pogórzu (3 ryc.), str. 80. — Kastory A. Materiały do mykologii Białej Rusi. Na podstawie zbioru B. Namysłowskiego, str. 101. — Poliński Władysław. Mięczaki okolic Nałęczowa w Królestwie Polskiem, str. 111. — Schille Fryderyk. Materiały do fauny owadów krajowych, II, str. 123. — Dziędzielewicz Józef. Nowe gatunki owadów chróscikowatych (*Trichoptera*), zebrane we wschodnich Karpatach w ciągu lata 1911 (1 tabl.), str. 132. — Brunicki Julian br. Spis motyli zebranych w powiecie stryjskim. Część IV, str. 139. — Wróblewski Antoni i Biborski Tadeusz. Przyczynek do znajomości grzybów powiatu lwowskiego, str. 177. — Niezabitowski Edward Lubież. Szczątki mamuta (*Elephas primigenius* Blum.) na Podhalu (2 tabl.), str. 182. — Niezabitowski Edward Lubież. Materiały do fauny słoni kopalnych Polski (2 tabl.), str. 189. — Comptes-rendus de la Commission de Physiographie, vol. 46, str. (1). Staniewski M., patrz Estreicher T. i Staniewski M.

- Sterner(ówna) R.** Gruczoły skórne w grupie mięczaków *Cephalaspidea* (2 tabl.) (B. III. 1912, B, 1001).
- Stock Jan.** O przewodnictwie powierzchniowym i o grubości podwójnych warstw elektrycznych (2 ryc.) (B. III. 1912, A, str. 635).
- Szafer Władysław.** O florze dryasowej z pod Krystynopola (1 tabl. i 1 ryc.) (B. III. 1912, B, str. 1103).
- Thullie Zdzisław.** Przyczynek do teorii zjawisk galwano- i termomagnetycznych (B. III. 1912, A, str. 59).
- Tokarski Julian.** Wyniki naukowe wyprawy do Sichota-Alin. II. Przyczynki do petrografii gór Sichota-Alin. (1 tabl.) (B. III. 1912, A, 575).
- Wachtel H.,** patrz Borkowski-Dunin J. i Wachtel H.
- Weigl Rudolf.** Badania porównawczo-cytologiczne nad aparatem Golgi-Kopscha i nad stosunkiem tegoż do innych struktur w komórkach somatycznych i płciowych u różnych zwierząt (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 417).
- Wiśniewski P.** Przyczynek do znajomości kiełkowania pąków zimowych roślin wodnych (1 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 1045).
- Wołoszyńska Jadwiga.** O glonach planktonowych niektórych jezior jawańskich z uwzględnieniem glonów Sawy (4 tabl. i 26 ryc.) (B. III. 1912, B, str. 649).
- Zakrzewski Konstanty.** O dyspersyi niektórych metali w widmie widzialnem. Część trzecia (B. III. 1912, A, str. 842).
- Żorawski Kazimierz.** O pewnych układach równań różniczkowych Pfaffa, pozostających bez zmiany przy danym ruchu ciągłego ośrodka (B. III. 1912, A, str. 436).
- O pewnych własnościach ruchu ośrodków ciągłych (B. III. 1912, A, str. 269).
- O składowych deformacyi (B. III. 1912, A, str. 720).
- Żurawska Helena.** Kiełkowanie palm (6 tabl.) (B. III. 1912, B, str. 1061).

IV. Dzieła osobno wydane.

- Bieńkowski Petrus.** De speculis etruscis et cista in Museo Principum Czartoryski Cracoviae asservatis. Scripsit... Cracoviae 1912, 4-to, str. 39, 8 rycin i 9 tablic. K 3'—

Encyklopedia polska, Tom I, Dział I i II. Geografia fizyczna ziem polskich i charakterystyka fizyczna ludności. Kraków 1912, 8-o, str. 692, 36 map i 15 rycin. K 25—

Treść. Dział I. — Geografia fizyczna ziem polskich. — Romer Eugeniusz. Geograficzne położenie ziem polskich, str. 1. — Romer Eugeniusz. Rzeźba ziem polskich (1 mapa), str. 9. — Dziewulski Władysław. O pomiarach siły ciężkości na ziemiach polskich, str. 15. — Dunikowski Emil Habdank. Geologia Karpat i Podkarpacia (2 mapy i 2 ryc.), str. 23. — Limanowski Mieczysław. Tektonika Tatr (2 ryc.), str. 61. — Siemiradzki Józef. Geologia niziny polskiej (2 mapy), str. 71. — Rudzki M. P. Trzęsienia ziemi w Polsce, str. 110. — Grzybowski Józef i Weigner Stanisław. Płody kopalne ziem polskich, str. 112. — Radziszewski Bronisław. Wody i źródła mineralne, str. 156. — Gorczyński Władysław. O insolacji ziem polskich (1 ryc.), str. 161. — Romer Eugeniusz. Klimat ziem polskich (4 mapy), str. 171. — Sawicki Ludomir. Hydrografia ziem polskich (1 mapa i 8 ryc.), str. 249. — Rudnicki Stefan. Morze Bałtyckie i Morze Czarne, str. 299. — Raciborski Maryan. Dzieje rozwoju roślinności Polski, str. 312. — Rehman Antoni. Roślinna szata ziem polskich, str. 324. — Raciborski Maryan. Statystyka flory polskiej, str. 342. — Raciborski Maryan. Rozmieszczenie i granice drzew oraz ważniejszych krzewów i roślin na ziemiach polskich (2 mapy), str. 349. — Raciborski Maryan. Mapa geobotaniczna ziem polskich i jej objaśnienie (1 mapa), str. 356. — Niezabitowski Edward Lubicz. Świat zwierzęcy na ziemiach polskich, str. 360. — Rehman Antoni. Opis fizyczno-geograficzny ziem polskich, str. 382. — Dział II. — Charakterystyka fizyczna ludności ziem polskich i dzielnic ościennych. — Krzywicki Ludwik. Obszar etnograficzny Polski pod względem antropologicznym rozważany w zestawieniu z krajami ościennymi (2 mapy), str. 465. — Krzywicki Ludwik. Kształtowanie się wzrostu (8 map i 1 ryc.), str. 487. — Krzywicki Ludwik. Barwa skóry, włosów i oczu (12 map), str. 544. — Krzywicki Ludwik. Kształty

- czaszki i twarzy (1 ryc.), str. 592. — Wykaz nazw, str. 665. — Spis map i rycin, str. 689. — Spis rzeczy, str. 691.
- Tom IV, Część II. Początki kultury słowiańskiej. Kraków 1912, 8-o, str. 211. K 7.—
- Treść.** Niederle Lubor. Najdawniejsze siedziby Słowian, str. 1. — Niederle Lubor. Najdawniejszy podział Słowian na szczepy, str. 18. — Kadlec Karol. O politycznym ustroju Słowian, zwłaszcza zachodnich przed X wiekiem, str. 31. — Kadlec Karol. O zawiązkach państw u ludów zachodniosłowiańskich przed X wiekiem, str. 73. — Kadlec Karol. O prawie prywatnem u zachodnich Słowian przed X wiekiem. (Podmioty i przedmioty prawa, Prawo rodzinne, Prawo spadkowe i rzeczowe, Prawo zobowiązaniowe), str. 90. — Kadlec Karol. O prawie karnem u zachodnich Słowian przed X wiekiem, str. 114. — Kadlec Karol. O sądownictwie i przewodzie sądowym u Słowian do w. X (Organizacya sądowa, Przewód sądowy), str. 128. — Brückner Aleksander. Wierzenia religijne i stosunki rodzinne (Literatura, Źródła, Uwagi ogólne, Mitologia, Źródła jej polskie, Wywody ogólne, Kult bogów i przodków, Rodzina i obyczaje, Nazwiska), str. 149. — Brückner Aleksander. Wpływ kultur obcych (Literatura, Uwagi ogólne, Doniosłość pożyczek w obrębie gospodarstwa domowego, Dalsze pożyczki germańskie, Pożyczki i wpływy wschodnie, Wpływy łacińskie i greckie), str. 188. — Wykaz obejmujący imiona słowiańskie własne, obce geograficzne i słowiańskie rzeczowe, str. 209. — Spis rzeczy, str. 221.
- Grabowski Tadeusz.** Piotr Skarga na tle dziejów katolickiej literatury religijnej w Polsce wieku XVI (1536—1612). Kraków 1913, 8-o, str. X i 647. K 12.—
- Horodyski Władysław.** Bronisław Trentowski (1808—1869). Kraków 1913, 8-o, str. XII i 532, 2 portrety i 3 autografy. K 10.—
- Jabłonowski Aleksander.** Historia Rusi południowej do upadku Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków 1912, 8-o, str. XV i 365. K 7:50
- Kirkor-Kiedroniowa Zofia.** Włościanie i ich sprawa w dobie organizacyjnej i konstytucyjnej Królestwa Polskiego. Kraków 1912, 8-o, str. 412 i 1 nlb. K 8.—

- Łukasiewicz Jan.** Die logischen Grundlagen der Wahrscheinlichkeitsrechnung. Kraków 1913, 8-o, str. 77. K 2'—
(Z fund. ś. p. W. Osławskiego).
- Morawski Kazimierz.** Historia literatury rzymskiej za Rzeczypospolitą. Część III. Proza i prozaicy w okresie Cycerońskim. Kraków 1912, 8-o, str. VIII i 243. K 5'—
- Piłsudski Bronisław.** Materials for the study of the Ainu language and folklore, collected and prepared for publication by..., edited unter the supervision of J. Rozwadowski, Ph. D., Professor in the Jagellonian University. Cracow 1912, 8-o, str. XVIII i 242. K 6'—
- Rybarski Roman.** Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego. Kraków 1912, 8-o, str. 254. K 5'—
- Skibiński Mieczysław.** Europa a Polska w dobie wojny o sukcesję austriacką w latach 1740—1745. Tom I, Kraków 1913, 8-o, str. XIV i 844; tom III, Kraków 1913, 8-o, str. XX i 719.
Oba tomy K 24'—
(Tom I zawiera rozprawę, w tomie II pomieszczono dokumenty, odnoszące się do wypadków historycznych, przedstawionych w tomie I).
- Tretiak Józef.** Piotr Skarga w dziejach i literaturze Unii Brzeskiej. Kraków 1912, 8-o, str. 352. K 7'50
- Zachorowski Stanisław.** Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich. Kraków 1912, 8-o, str. 268. K 5'—
- Zaremba Stanisław.** Arytmetyka teoretyczna. Kraków 1912, 8-o, str. XX i 851. K 20'—

V. Rocznik.

- Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie.** Rok 1911/12, Kraków 1912, 8-o, str. 219 i 15 tablic zamknięć rachunkowych. K 2'—
- Treść.** Skład Akademii (w lipcu 1912), str. 1. — Posiedzenie publiczne dnia 23 maja 1912, str. 64. — Sprawozdanie Sekretarza Generalnego, str. 70. — Askenazy Szymon: O sprawie polskiej w r. 1812 (odezyt), str. 135 — Bibliografia wydawnictw Akademii, str. 157. — Nagrody i konkursy, str. 172. — Regulamin Komisji historii filozofii w Polsce,

str. 180. — Sprawozdanie i wnioski co do nagród z fund. śp. Probusa Barczewskiego, str. 183. — Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucjami, str. 193. — Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszków Akademii w r. 1911 (15 tablic), str. 219.

VI. Sprawozdania i Bulletin.

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności. Rok 1912, Nr. 5—10; rok 1913, Nr. 1—3. (Prenumerata roczna K 3.—; zeszyt osobny K —50).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. I. Classe de philologie. II. Classe d'histoire et de philosophie. Rok 1912, Nr. 1—10, 8-o, str. 113. (Prenumerata roczna K 6.—; zeszyt osobny K —80).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. III. Classe des Sciences mathématiques et naturelles. Série A.: Sciences mathématiques, rok 1912, 8-o, str. 971, liczne rysunki i 20 tablic.

— Série B.: Sciences naturelles, rok 1912, 8-o, str. 1229, liczne rysunki i 63 tablice.

Od 1 stycznia 1910 „Bulletin“ Wydz. mat.-przyr. podzielono na dwa działy: Dział A — Nauki matematyczne, Dział B — Nauki biologiczne (Prenumerata roczna działu A wynosi K 8.—; Działu B — K 10.—; ceny osobnych zeszytów uwidocznione są na ostatniej stronie okładki).
